ÑAPA

Weekendbijlage
van dagblad Amigoe

zaterdag 17 mei 2014

Landhuis Ascencion

‘Blij van het prachtige uitzicht en de rust’

Pagina 10 & 11

Inhoud

Voorpagina 1

Inhoud 2

Uitgelicht 3

Gezondheid 4 & 5

Literatuur 6 & 7

Eten & drinken 8 & 9

Landhuis Ascencion 10 & 11

Puzzel 12

Columns 13

Business 14 t/m 20

Foto van de week.

Henry Parabirsing maakte op een zondagochtend deze foto in de tuin. De vogels zijn in deze meimaand druk bezig nestjes te bouwen. Het was een heen en weer gevlieg en Parabirsing kon de opname net maken toen er weer een 'bouwactiviteit' plaatsvond. "Als wij allemaal ook zo hard zouden werken, dan...", bedenkt de onbevooroordeelde toeschouwer zich.

Heeft u een mooie foto? Stuur hem dan naar napa@amigoe.com

Colofon

BLADMANAGER Linda van Eekeres
email: napa@amigoe.com
telefoon: 7672000

EINDREDACTEUR Hans Vaders
VORMGEVING Wendela Ataliede
Linda van Eekeres
Sarah Kuiper
Oscar Vanegas

Voorpaginafoto: Oscar Vanegas

Aan deze Ñapa werkten mee:

Marja Berk, Monique Casimiri, Liesbeth Echteld, Hans de Haan, Erik van Kampen, Brede Kristensen, Shakti-Aroena Lakhi, Eline Lotter Homan, Judice Ledeboer, Mylene Luisa, Roxanne Martha, Islelly Pikerie, Milangela Plate, Jan de Ruijter, Edsel Sambo, Elton Sint Jago, William ten Veen, May Voges, Mineke de Vries, Miriam de Windt, Ken Wong

Thuis.

Stekkers

Monique Casimiri

Ik was me er niet zo van bewust, maar automatisch trek ik de stekker uit mijn laptop als ik het onweer vlak boven ons huis hoor donderen. Ik kijk om, door het raam naar buiten en zie dat het ook flink aan het bliksemen is. Op Curaçao was het een handeling die wij allemaal deden zonder daarbij na te denken. Zodra het ging onweren en bliksemen trokken we de stekkers uit alle apparaten. Die enkele keer dat we het niet deden was er altijd wel iets kapot. Te veel spanning waardoor het apparaat het begaf. Eén keer begaven alle apparaten het tegelijk. Leg dat maar eens uit aan de verzekering.

In Nederland is het niet heel hard nodig, de aardlekschakelaar vangt het ergste verschil wel op, maar ook hier kan het voorkomen dat je ineens een enorme piekspanning krijgt. Dus dan denk ik maar zo, beter safe dan sorry.

Stekkers uit stopcontacten trekken doen we niet alleen bij slecht weer. Ook als we op vakantie gaan. Voor langere tijd trekken we ook de stekker uit de koelkast. Het is niet nodig dat die aanblijft, bovendien zijn de meeste houdbare spullen verlopen als we terugkomen. Uiteraard halen we eerst alles eruit dat kan bederven.

Zo ken ik mensen die dat weleens vergeten zijn op Curaçao. Alle stekkers waren eruit en in de koelkast was gekeken, maar daar zat niets bijzonders meer in. Helaas werd er vergeten ook in het vriesvak te kijken, dus bij terugkomst liep de koelkast hen bijna tegemoet. Hij kon zo doorlopen naar de shut. Schoonmaken had weinig zin meer.

Andersom gebeurt het ook weleens. Zo kwamen vrienden naar Nederland op vakantie, vanuit Curaçao. Vlak voor vertrek was de stroom uitgevallen en om een piekstroom te voorkomen hadden ze de hoofdschakelaar uitgezet. Bij vertrek toch nog gauw die hoofdschakelaar weer aangezet, want dan kon de koelkast in ieder geval aan blijven staan. Zo lang zouden ze niet weg zijn, dus dat kon deze keer wel. Wat ze even vergeten waren, was dat de airco aan had gestaan op het moment dat de stroom uitviel, dus toen de stroom weer terug kwam, sprong de airco ook weer aan. Die kamer is drie weken lang heerlijk koel geweest. Voor de kou hadden ze echt niet naar Nederland hoeven komen. Laat staan de kosten die het met zich meebrengt. Dan kan je bijna beter die koelkast tegenkomen bij terugkomst, dat zal ongetwijfeld goedkoper zijn. Het blijft altijd een afweging wat je nu moet doen. Ik loop niet meer het huis door om overal de stekkers uit te trekken, maar terwijl ik aan het werk was op de computer en het begon te donderen trok ik in een reflex de voeding uit het apparaat.

Uitgelicht.

Alma di Naturalesa

Alma di Naturalesa (de ziel van de natuur), is een expositie die momenteel te zien valt in Landhuis Bloemhof. Vorige week was de opening. Het gaat om twee kunstenaars met twee verschillende disciplines. Wouter Ton exposeert houten sculpturen en van Babette de Waele zijn digitale tekeningen te zien. Tot 4 juni is de tentoonstelling te zien in het landhuis dat van dinsdag tot zaterdag geopend is van 09.00 tot 14.00 uur.

Foto's: **Edsel Sambo**

Medisch.

Tinnitus (oorsuizen): gekweld door geluid

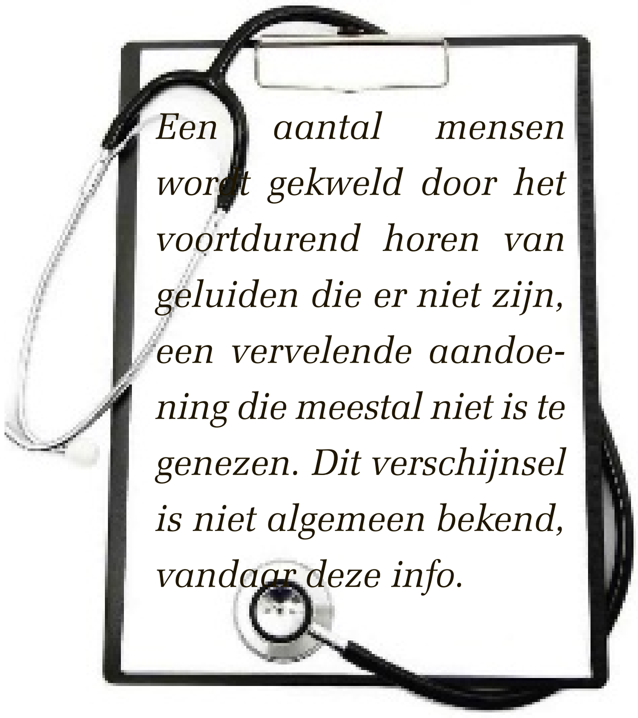

Een aantal mensen wordt gekweld door het voortdurend horen van geluiden die er niet zijn, een vervelende aandoening die meestal niet is te genezen. Dit verschijnsel is niet algemeen bekend, vandaar deze info.

Tekst: **Hans de Haan**

De medische term voor oorsuizen is tinnitus aurium, hetgeen is afgeleid van de Latijnse woorden tinnire = bellen of rinkelen en aures = oren. Iemand met tinnitus hoort geluiden, zoals fluiten, suizen, piepen, knisperen, brommen of zoemen die kunnen variëren van hard tot zacht, van hoog tot laag en van continu tot af en toe; ze zijn hoorbaar in één oor of beide. Het is niet goed bekend hoe vaak het voorkomt onder een bevolking (prevalentie) en het vermoeden bestaat dat ook veel mensen die hieraan lijden geen medische hulp daarvoor zoeken.

Wat is tinnitus?

Eigenlijk kan iedereen tinnitus opmerken: in een geluidloze ruimte of met oordoppen in, lijkt het alsof er geluid is. In feite is er geen geluid, want de waarneming van deze geluiden komt van binnenuit. Het komt wel eens voor dat iemand een duidelijke toon hoort gedurende een aantal seconden, wat ook een vorm van tinnitus is. Een andere vorm is de 'disco-tinnitus' die ontstaat als het gehoor een tijd lang wordt blootgesteld aan veel lawaai. Dit heeft tot gevolg dat later, in een rustige omgeving, een ruis of fluittoon wordt gehoord. Na een dergelijk sterke stimulatie komt het gehoorsysteem moeilijk tot rust, maar bij de meesten verdwijnt het geluid na enige tijd.

De ware tinnitus bestaat echter uit hinderlijke geluiden van binnenuit die niet zijn te negeren. In feite zijn dit schijngeluiden, want ze ontstaan doordat het gehoororgaan of de zenuwen signalen doorgeven die in de hersenen de betekenis van geluid krijgen. De oorzaak hiervan kan zijn een beschadiging in het laatste gedeelte van het gehoororgaan, in de zenuwen of in de hersenen zelf. Deze vorm van tinnitus is niet te behandelen met geneesmiddelen of een medische ingreep.

Tinnitus en het gehoor

Tinnitus gaat vaak samen met gehoorverlies, waarvan veel mensen met deze aandoening zich niet bewust zijn. Mensen met slechthorendheid kunnen de tinnitus juist waarnemen omdat ze door hun gehoorverlies minder geluid van buitenaf waarnemen. In dit geval ligt de bron van de klachten vaak in het eigenlijke gehoororgaan, het orgaan van Corti, in het binnenoor. In dit orgaan liggen rijen haarcellen die via een vloeistof de geluidstrillingen van buiten doorkrijgen. Die trillingen worden omgezet in elektrische signalen die via de gehoorzenuw naar de hersenen gaan, waar die signalen worden herkend als geluiden. Beschadigingen in dit orgaan van Corti kunnen gehoorverlies en tinnitus veroorzaken. Tinnitus kan ook voorkomen zonder dat er sprake is van gehoorverlies. De oorzaak ligt dan niet in het binnenoor, maar in de gehoorzenuw of ergens in de hersenen.

Oorzaken van tinnitus

De meest voorkomende oorzaken van alle vormen van tinnitus zijn: afwijkingen aan het binnen- of middenoor, een harde prop oorsmeer in de gehoorgang, het niet goed functioneren van de buis van Eustachius, als reactie op bepaalde geneesmiddelen, afwijkingen aan het gebit, de kaak en de bovenste halswervels, whiplash, een hersenschudding of -letsel, afwijkingen van de bloedvaten in het hoofd, hoge bloeddruk, de ziekte van Menière en stress.

Wat te doen bij tinnitusklachten?

Iemand die last heeft van tinnitus, wordt aanbevolen een afspraak te maken met zijn/haar huisarts en te vragen om een verwijzing naar een keel-, neus- en oorarts (KNO-arts). Soms is de oorzaak van tinnitus een aandoening van de gehoorzenuw, dus een medisch probleem dat kan worden opgelost. Daarom is het belangrijk dat de tinnitus wordt onderzocht door een KNO-arts. Bij sommigen kunnen kalmerende middelen of medicijnen tegen depressie en angst de psychische gevolgen van tinnitus verlichten, wat het beste in overleg met de huisarts kan worden uitgezocht.

Tinnitus Retraining Therapy (TRT)

Een veel gebruikte behandelmethode die is ontwikkeld voor tinnitus bestaat uit twee onderdelen:

1. Counseling, waarbij uitvoerige informatie wordt gegeven over tinnitus en de processen die het beïnvloeden. Het doel is de negatieve gedachtegangen over tinnitus te doorbreken, perspectief te geven dat ook met tinnitus valt te leven en voorts de (emotionele) reacties hierop te veranderen.
2. Geluidsverrijking: het aanbieden van een zachte ruis die naast de tinnitus hoorbaar is en de waarneming van de tinnitus (op den duur) verandert. Dit wordt bereikt door een 'suismasker', een soort hoortoestel dat zelf een suis geeft. Dit masker moet dagelijks minimaal 6 uur gedragen worden. Als tinnitus met slechthorendheid samen gaat, wordt een hoortoestel gebruikt om meer aanbod van geluid te krijgen. Helaas zijn TRT en suismaskers niet beschikbaar op Curaçao.

Omgaan met tinnitus

Wie de aandacht richt op geluiden, hoort die geluiden steeds duidelijker. Het tikken van de klok hoort u alleen als u ernaar luistert. Wanneer andere geluiden uw aandacht opeisen zal het tikken van de klok niet meer opvallen. De klok staat natuurlijk niet stil maar het tikken dringt niet meer door omdat andere geluiden de aandacht vragen. De hersenen zijn dus goed in staat om een bepaald signaal naar de achtergrond te dringen.
Tinnitus kan echter zo irritant zijn dat het niet meer te negeren is. Dat gebeurt met name als er geen andere geluiden zijn, bijvoorbeeld door slechthorendheid of gedurende de nacht als het stil is in huis. Het leren omgaan hiermee is één van de moeilijkste maar ook belangrijkste aspecten van de behandeling. Het gaat namelijk om het ombuigen van de hiermee gepaard gaande, negatieve gevoelens, waardoor op den duur de aandacht voor de ongewenste geluiden afneemt. Ontspanning is het beste 'medicijn' hiervoor, maar de manier waarop, is voor iedereen anders. Sommigen worden rustig van muziek, terwijl anderen zich ontspannen door een sessie yoga. Ook fysieke activiteiten, zoals een stevige wandeling, het lezen van een spannend boek of het kijken naar een leuke film, helpen om afgeleid te worden van de ongewenste geluiden. Te veel koffie, nicotine en drank en verder overspannenheid, vermoeidheid en stress kunnen tinnitus verergeren.

Tenslotte wil ik nog de aandacht vestigen op het artikel 'Psychologische aspecten bij tinnitus' in de Ñapa van 19 oktober 2013 van Milangela Plate.

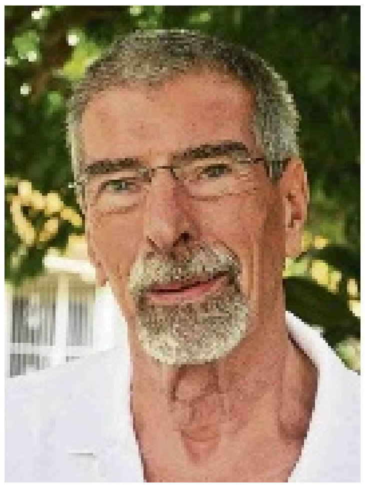

Hans de Haan is arts en jarenlang actief geweest als medisch adviseur bij diverse instanties.

Mens & Psyche.

Claustrofobie

Claustrofobie is de specifieke angst om vast te komen zitten of opgesloten te raken in een (kleine, afgesloten of overvolle) ruimte. Het woord claustrofobie is afkomstig van het Latijnse woord 'claustrum' (gesloten ruimte) en het Griekse woord 'phobia' (angst).

Tekst: **Milangela Plate**

Mensen met claustrofobie hebben moeite met kleine ruimten zoals toiletten en pashokjes. Omdat zij zich schamen voor hun angst zal er onder het mom van 'gezelligheid' een aardige vriend(in) worden meegenomen die voor de deur kan blijven staan, zodat deze niet op slot hoeft.
Niet alleen kleine ruimten zijn problematisch voor mensen met claustrofobie, ook ruimten waarin zich veel mensen bevinden worden het liefst gemeden. Denk hierbij aan een stampvolle huiskamer bij een verjaardagsfeest en een volle zaal bij een borrel. De angst kan daarnaast ook optreden in winkelcentra waar geen direct daglicht is en waarbij niet duidelijk is waar de uitgang is. Wanneer iemand met claustrofobie een grote ruimte met veel mensen moet betreden, zoals een concertzaal, congreszaal, theaterzaal of een stadion, zal hij allereerst rondkijken om te zien waar de (nood)uitgangen zich bevinden. Meestal zal hij er ook voor zorgen dat hij vlakbij één van deze uitgangen gaat staan of zitten.
Iemand die claustrofobie heeft en moet reizen zal mogelijk gruwen van het moment waarop de deuren van het vliegtuig dichtgaan en er dus tijdelijk geen snelle uitweg meer mogelijk is. In dit voorbeeld is claustrofobie echter een onderdeel van vliegangst.

Bepaalde medische testapparaten en -procedures, zoals de magnetic resonance imaging-scan (MRI) en de computed tomography-scan (CT) zijn eveneens gevreesd onder mensen met claustrofobie en kunnen tot paniek leiden.

Eén van de meest voorkomende uitingen van claustrofobie blijft toch wel de weigering om in een gesloten lift te stappen. Claustrofobische mensen die in (hoge) verdiepingsgebouwen werken houden waarschijnlijk een goede lichamelijke conditie over aan hun angst, omdat zij dagelijks vele trappen oplopen om niet met de lift omhoog te hoeven gaan.
Mensen met claustrofobie ervaren heel sterk de behoefte om snel weg te kunnen komen. Het idee niet weg te kunnen uit een ruimte of beperkt te zijn in beweging kan leiden tot angst of paniek en kan versterkt worden door of leiden tot lichamelijke reacties, zoals zweten, trillen, hartkloppingen, duizeligheid, ademnood en hyperventilatie. Om deze angst niet (meer) te hoeven ervaren, proberen mensen met claustrofobie te vermijden dat zij in genoemde situaties en ruimtes terecht komen. De vermijding of angst kan dusdanig buiten proportie zijn, dat de persoon daardoor niet meer of onvoldoende in staat is tot werken, het onderhouden van sociale contacten en uitvoeren van dagelijkse bezigheden zoals boodschappen doen.

Oorzaak

De oorzaak van claustrofobie kan zeer divers zijn. Claustrofobie kan bijvoorbeeld zijn voortgekomen uit een nare ervaring in de kindertijd; bijvoorbeeld hevige angst of paniek bij een kind dat door zijn ouders alleen in de auto is achtergelaten terwijl zij boodschappen deden.
Ook nare ervaringen in de volwassenheid kunnen claustrofobie in de hand hebben gewerkt. Veel mensen die claustrofobie ontwikkelen hebben in het verleden een situatie meegemaakt waarin zij zich 'gevangen' hebben gevoeld in een onprettige situatie of ruimte, zoals vast komen te zitten in een lift, een onaangename, angstige en/of turbulente vliegreis, beklemd en benauwd raken in een overvolle kamer. Soms gebeurt het dat men, tot overmaat van ramp, tijdens een dergelijke beklemmende situatie een paniekaanval krijgt. Doordat mensen met een beginnende paniekaanval, bijvoorbeeld bij een verhoogde hartslag, vaak denken dat zij gaan flauwvallen of zelfs een hartaanval krijgen, wordt de paniekaanval steeds erger. Hierdoor wordt de claustrofobie vaak steeds erger en wordt ook de claustrofobie versterkt.

De aanpak

Mensen met claustrofobie zien meestal wel in dat hun angst niet in verhouding staat tot de reële dreiging, maar zoeken pas vrij laat hulp omdat zij beangstigende situaties lange tijd goed kunnen omzeilen. Wanneer het niet (langer) mogelijk is om te vermijden, dan kan de lijdensdruk echter zo groot worden dat men alsnog hulp zoekt.

Er zijn vele onderzoeken geweest naar de juiste manier om claustrofobie te behandelen. Een onderzoek van S.J. Rachman heeft aangetoond dat bij 75 procent van de onderzochte personen, claustrofobie behandeld kan worden door de personen bloot te stellen aan hun angsten. Dit heet exposure en is een onderdeel van de cognitieve gedragstherapie. Hierbij leert de persoon anders over de voor hem angstige situaties te denken en gaat hij samen met de therapeut stapje voor stapje te werk en raakt hij 'vertrouwd' met de situaties die hij eerst heeft gemeden vanwege de angst die ze opriepen.

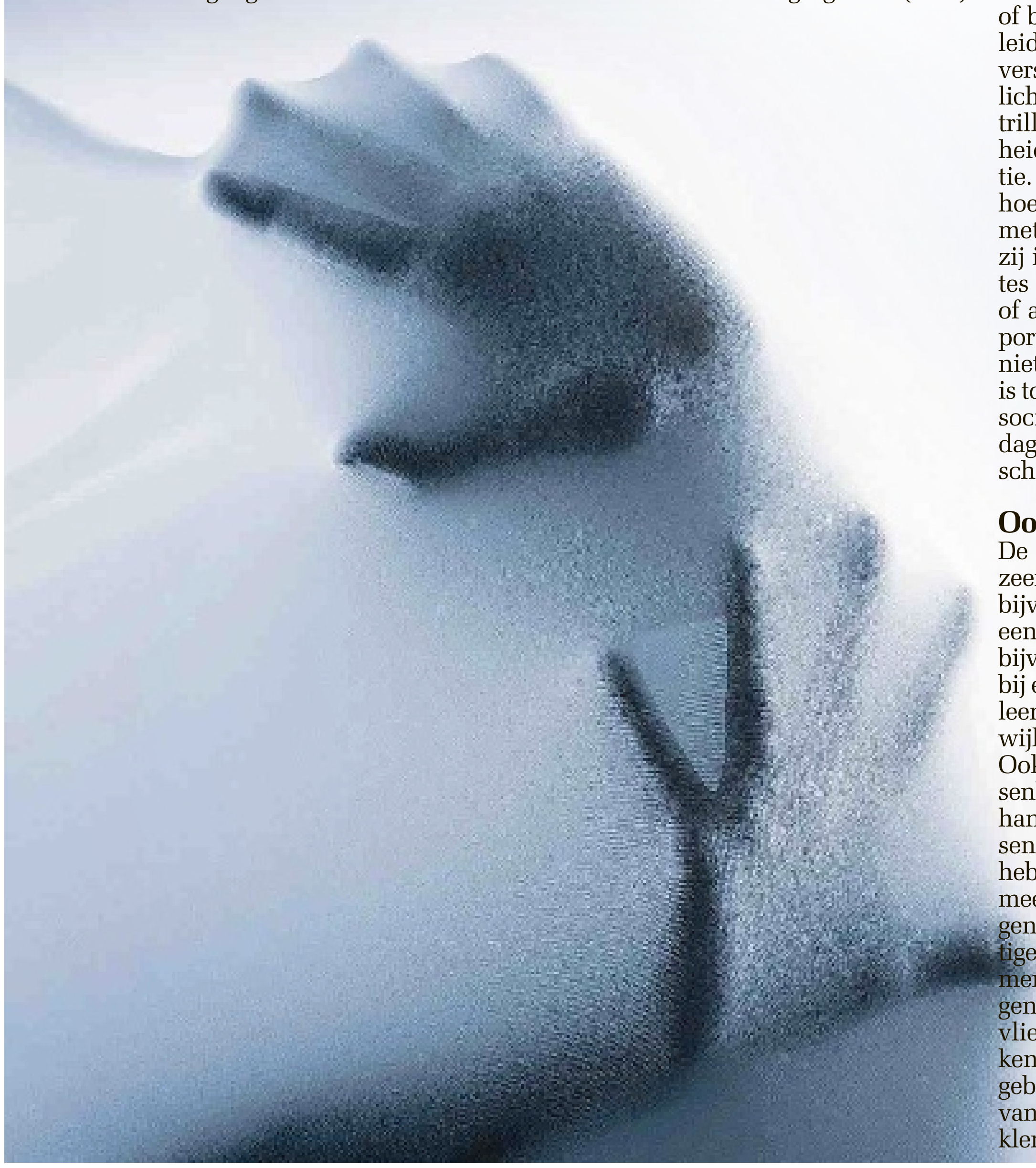

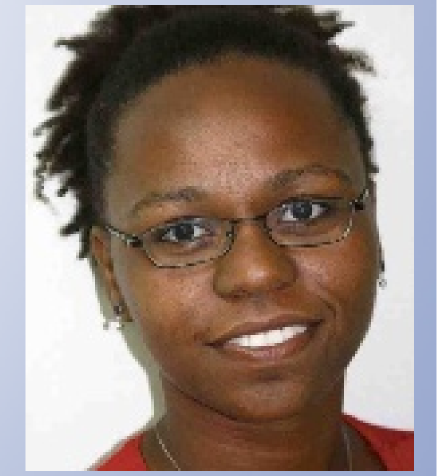

Milangela Plate is gerontoloog/psycholoog. Psychologisch Adviesbureau Take Care B.V.
Email: milangela.plate@takecare.cw

Poëzie, korte verhalen

Pòtpurí, Arte di Palabra

Naar aanleiding van het derde lustrum van Arte di Palabra is onlangs een nieuwe jubileumuitgave, Pòtpurí, Arte di Palabra 2014, op de markt verschenen, in vervolg op Pòtpurí, Arte di Palabra 2009. Deze prachtige collectie, met de ondertitel, Kolekshon di poesia, kuenta i haiku 2000 - 2013, Di tres lustro, bevat een selectie van winnende (originele) bijdragen van poëzie, korte verhalen en haiku's die door deelnemers aan Arte di Palabra gedurende de periode 2000 tot 2013 werden geschreven en voorgedragen.

Tekst: **Liesbeth Echteld**

Bij de categorie poëzie, die met een blauwe titelpagina wordt aangekondigd en een aantal van 89 gedichten omvat, wordt steeds onder ieder gedicht de naam vermeld van de leerling (of leerlingen) die het gedicht geschreven heeft, met vermelding van de klas en de school. Bij sommige bijdragen is ook een foto weergegeven, bijvoorbeeld van degene die het gedicht voordraagt (meestal ook de schrijver), hetgeen een extra dimensie geeft aan het geheel.
De gedichten, over het algemeen voordrachtspoëzie van een traditionele vorm, geschreven in een heldere stijl, geven een duidelijk beeld van de belevingswereld van de jeugd op Curaçao, en deels ook op Aruba en Bonaire over een tijdsbestek van vijftien jaren.
Zonder uitputtend te zijn, kunnen qua thematiek de volgende categorieën onderscheiden worden: liefde voor God (bijvoorbeeld E, p.35; Kiko bo ta skohe? p.49); liefde voor het vaderland (bijvoorbeeld Kòrsou, p.41; Mi tera, p.78; Kòrsou no ta na rou, p.81; Kòrsou e Isla di bendishon, p.87); verliefdheid en liefde (Ta namorá mi ta?, p.25; Bo ousensia, p.50; Bo silensio ta un misterio p.34); ontgoocheling (Mi gran desepshon, p.27); liefde voor het Papiamentu (Lenga di mi tera, p.31, Fia mi un pèn, p.33, Mi idioma papiamentu, p.64; Papiamentu, p.73); liefde voor de ouders (Tata tabata, ta i lo keda tata pa semper, p.114); de zin van het leven en wijze lessen (Bida, p.22; Moda, p.23; Sigui lucha, p.42; Bida, p.64; Prehuisio infundá, p.66; Mi por, p.70).
Hoewel de meeste gedichten serieus van toon zijn, zijn er ook gedichten met en vleugje humor, zoals het gedicht Djaka ku Kùif, p.24:

Djaka ku kùif ke kasa
ku un araña den nos kas
Tur kos ta kla pa kasamentu
Djaka a kambia di pensamentu.

Ta brua m'a brua. Mi stima bo, naturalmente,
ma miedu mi tin di kai den rateval
Ku bo kara di sòrsaka
i bo kurason di badjaka.

Ta mihó mi gosa di karnaval
en bes di hasi un kos matrimonial.
Mi stima bo di henter mi kurason
Ma mi no ke kaba manera habon.

Outor: Mark Tweeboom, Shirvianaiy Thielman i Shureagan Thomas
Stella Maris vsbo

Hier ook integraal weergegeven het gedicht Fia mi un pèn, dat wijlen Elis Juliana herhaalde malen in onderling contact met de organisatie als een van zijn favoriete gedichten betitelde.

Fia mi un pèn

Fia mi un pèn i un papel
pa mi pone mi lenga riba dje:
mi lenga fonológiko,
ortografia ofisial di mi pais.

Fia mi un pèn i un papel
pa mi laga mi lèternan zona
via vokal i konsonante,
dòrná ku aksènt
grave i skèrpi.

Fia mi un pèn i un papel
pa mi parti palabra den sílaba,
saka su diptongo i triptongo,
separá g surdu
for di sonoro.

Fia mi un pèn i un papel
pa mi mustra mundu
ku mi lenga tambe
tin singular i plural,
i ku den mi lenga
tin un dígrafo
ku ta úniko.

Outor/presentadó: Senaily Scherptong
St. Ignatius College - Klas 2

Bij sommige bijdragen, waaronder, Kòrsou no ta den rou, en het gedicht Kòrsou e isla di Bendishon, slaagt de dichter er knap in, om van het begin tot het eind het totaalrijm (respectievelijk op 'ou' en op 'shon') vol te houden. Vermeldenswaardig is ook het nostalgische gedicht Promé gota, p.112, van Hemayel Martina, dat als eerbetoon aan deze veel te vroeg van ons weggenomen veelbelovende schrijver, in 2011 werd voorgedragen.
Niet alleen de gedichten, ook de korte verhalen, 32 in totaal, die met een titelblad in rood worden aangekondigd, zijn interessant voor de lezer. Door de uiteenlopende thematiek zijn de korte verhalen, die net als de gedichten ook alle zijn voorgedragen, niet zo gemakkelijk te categoriseren. Zonder de andere bijdragen te kort te doen wil ik er enkele noemen, zoals het mysterieuze E pushi blanku, p.90, waarbij het leven van een witte kat, dat van een vreemdeling op een raadselachtige manier doorkruist, of het nostalgische Mi Herensia, p.133, met een verwijzing naar de muzikale bloeiperiode van Otrobanda in vroeger tijd. Tussen de bijdragen is ook een waar Nanzi-verhaal terug te vinden, Nanzi i e gigante, p. 134, met de uitleg waar de Christoffelberg zijn naam aan ontleent. Humor ontbreekt niet in E, e... mira un kabes!!!, p.138 en E pastor ku gusta papa, p.139. In E muhénan di Kòrsou, wordt alle vrouwen van Curaçao een hart onder de riem gestoken. Ook een bijdrage uit Aruba, een kort verhaal met de in het oog springende titel, Innecesariamente necesario, p.176, (met als onderwerp onnodige plastische chirurgie), verdient een speciale vermelding. De auteur van dit verhaal, Osvaldo Correa, slaagde er als enige in om viermaal de eerste prijs te behalen.
Voor de haiku's, 57 in totaal, die vanaf 2008, bij gelegenheid van de tachtigste verjaardag van Elis Juliana een speciale categorie toebedeeld kregen, is een titelblad in geel gereserveerd. Deze haiku's, van jong en oud, voor jong en oud, zijn boeiend en verdienen inderdaad, zoals in de jubileumcollectie aangekondigd, een aparte uitgave.
In de proloog van de bundel, haalt Ange Jessurun, coördinator van Arte di Palabra en tevens verantwoordelijk voor de eindredactie van Pòtpurí, de ontstaansgeschiedenis van Arte di Palabra naar voren. Het feit dat het Papiamentu als verplicht vak binnen de basisvorming van het voortgezet onderwijs geïntroduceerd was, was ook voor Ange Jessurun, op dat moment vakconsulent voor Papiamentu, aanleiding om, met een radioprogramma bij Z-86 als inspiratiebron, dit historische feit te vieren met een literair concours. Het doel van Arte di Palabra was (en is) liefde voor het Papiamentu stimuleren en deze taal verrijken met de creativiteit van de jeugd. Het staat buiten kijf dat door de originele bijdragen in het Papiamentu door de schoolgaande jeugd aan Arte di Palabra, het aanbod aan Papiamentstalige jeugdliteratuur vergroot is.
De start van het concours, oorspronkelijk voor leerlingen van de basisvorming, vond voor het eerst plaats op de UNA (nu UoC). Op verzoek van een

en haiku's 2014

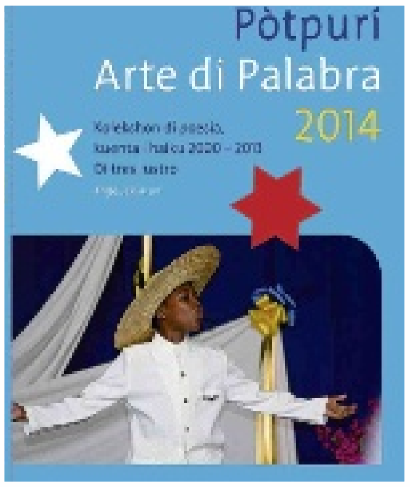

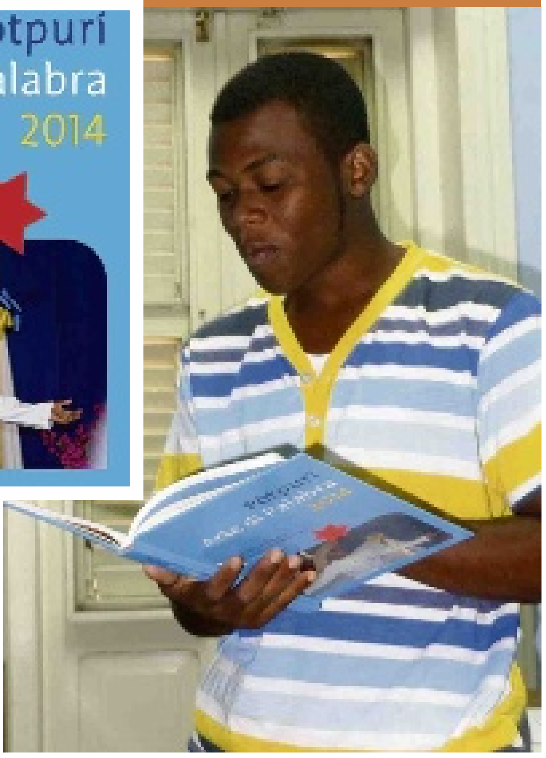

groep leerlingen konden het jaar daarop ook leerlingen uit de twee daaropvolgende klassen meedingen, met vervolgens een uitbreiding tot alle leerlingen van het voortgezet onderwijs. Het bleef niet alleen bij bijdragen van Curaçaose leerlingen. Ook dongen vanaf het begin leerlingen uit Bonaire mee, waar vanaf 2006 een eigen wedstrijd werd georganiseerd. Dit gold vanaf 2009 ook voor Aruba. Beide eilanden participeren tegenwoordig aan de ABC-Finale van Arte di Palabra. Deze intereilandelijke dimensie heeft de heer Frank Croes uit Aruba gestimuleerd tot het creëren van een kleurrijk logo, waarbij de sterren uit de drie vlaggen van de ABC-eilanden prominent te zien zijn. De ontwerper geeft aan dat deze sterren de veelbelovende, getalenteerde jongeren voorstellen. Deze sterren zijn door de vormgeefster, Ceciel Winters (Caribpublishing) op speelse wijze op de cover en op alle titelpagina's geplaatst.

Na vermelding van het feit dat de prestigieuze Stanley Lamp Award in 2009 aan de coördinator van Arte di Palabra werd toegekend en dat de Nationale Prijs van de Moedertaal van Unesco en de Chapi di Plata van de Pierre Lauffer Stichting aan de organisatie te beurt vielen, dankt Jessurun in het voorwoord allen die Arte di Palabra de afgelopen 15 jaren mogelijk hebben gemaakt. Daarbij wordt ook melding gemaakt van verschillende fotografen die verantwoordelijk zijn voor de foto's die in de collectie zijn opgenomen. In het met donkerblauw titelblad aangekondigde Historia di Arte di Palabra, wordt de proloog nader uitgediept. In dit hoofdstuk komt aan de orde dat tijdens Arte di Palabra ook een moment is ingebouwd om cultuuruitdragers van het Papiamentu een literaire maïskolf, (Tapushi literario) als prijs uit te reiken. Een indrukwekkende lijst van namen of instanties, die de Tapushi reeds mochten ontvangen, passeert de revue, met daarbij een paar foto's met onderschrift van enkele van de laureaten.

Het feit dat de optredens worden vastgelegd door de organisatie, met als resultaat een voor iedereen verkrijgbare DVD, die weer naar alle scholen wordt gestuurd, spoort potentiële deelnemers van Arte di Palabra zeker aan tot deelname. De finale van dit jaar is te bezichtigen op You Tube: Arte di Palabra 2014.

De stevig ingebonden uitgave van Pòtpurí, Arte di Palabra 2014, die voorzien is van een harde kaft met daarop de foto van een zevenvoudige winnaar, Quinten Brunken, werd mogelijk met sponsoring, in 2013, van het hoofdkantoor van Unesco in Parijs. Hierdoor kunnen alle middelbare scholieren op Curaçao, Aruba en Bonaire, gratis van een aantal exemplaren worden voorzien, waarbij niet alleen de inhoud, maar ook de kleurrijke layout van de jubileumuitgave een positieve uitwerking zal hebben op de lezer.
Het boek is verkrijgbaar via de uitgever Caribpublishing op Curaçao en in Nederland (r.offermans@caribpublishing.com) en is ook te koop in de boekhandel op Curaçao.

Liesbeth Echteld is associate professor aan de Algemene Faculteit van de UoC.

Ars Poëtica.

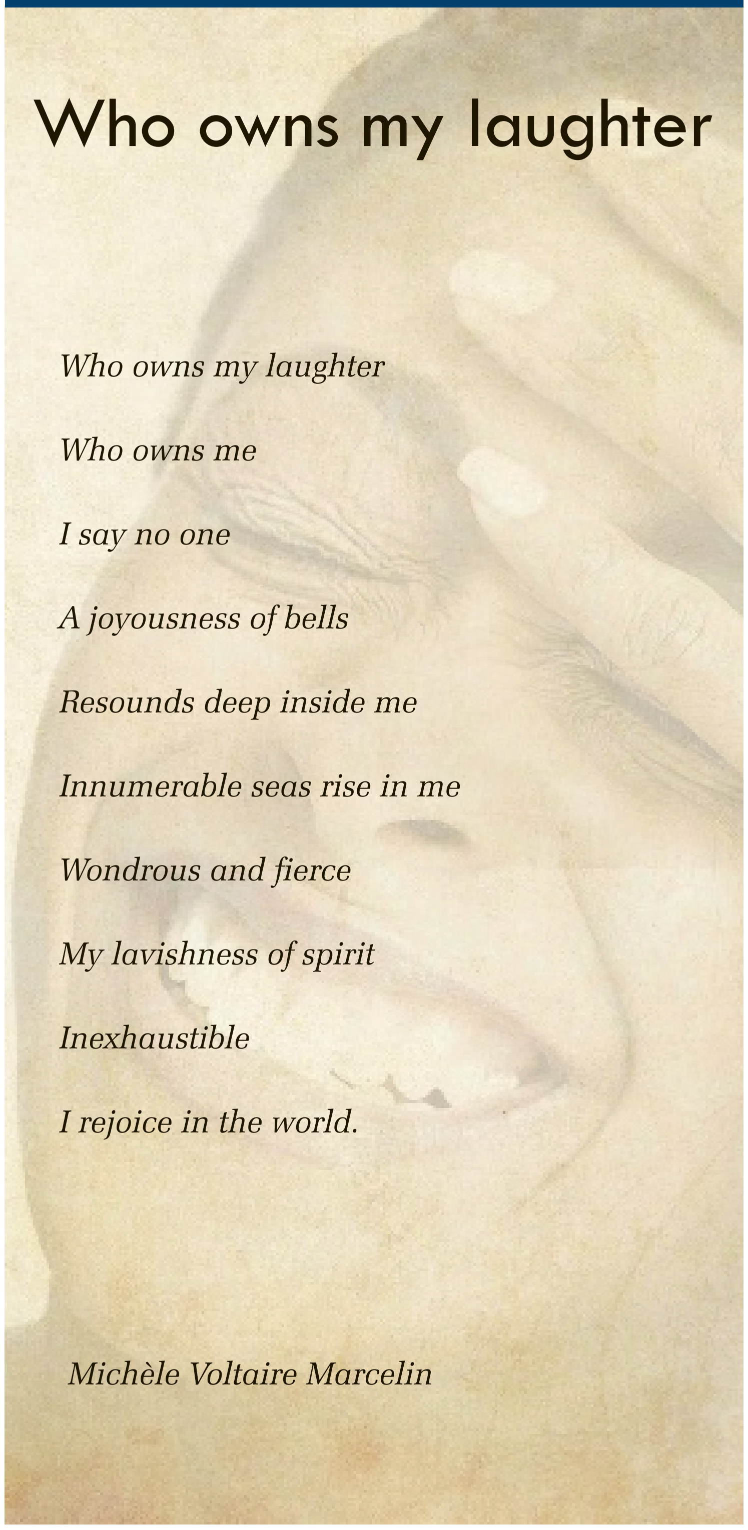

Who owns my laughter

Who owns my laughter

Who owns me

I say no one

A joyousness of bells

Resounds deep inside me

Innumerable seas rise in me

Wondrous and fierce

My lavishness of spirit

Inexhaustible

I rejoice in the world.

Michèle Voltaire Marcelin

Letra

Haiti Noir 2

Haiti Noir verscheen twee jaar geleden en bleek een bestseller. Veel lezers houden van verhalen over zaken die geen daglicht verdragen. Onder redactie van niemand minder dan Edwiges Danticat is nu Haiti Noir 2 (2014) uitgekomen. Anders dan het gebruikelijke 'noir genre', biedt deze bundel traditionele en eigentijdse verhalen over mensen die iets 'noirs' hebben. Samen met collega-auteur Michèle Voltaire Marcelin werd zij onlangs geïnterviewd. Marcelin merkte op dat het geen leuke verhalen zijn. Alle verhalen gaan over diep ingrijpende en pijnlijke gebeurtenissen. Ze laten vele kanten van het donkere en trieste Haïti zien, van vroeger en vandaag. Als je het over de 'waarheid' wilt hebben, moet je de donkere kanten ervan niet verdoezelen, zei Danticat. Dus verwacht geen recht toe recht aan verhalen met een zich simpel ontvouwend

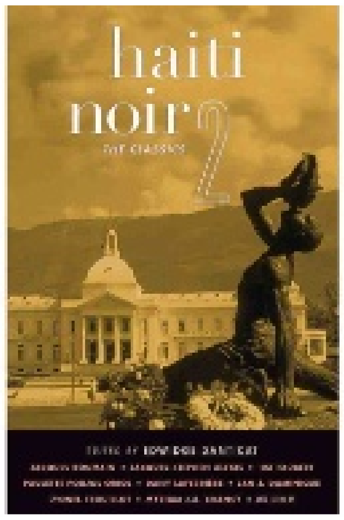

plot. 'True Life' van Marcelin begint zo: 'My mother weeps. And the continuous murmur of her tears is so intense that it's impossible not to hear it all over the world' (p.176). Een prachtige bundel.
Roxane Gay, docent Engelse literatuur, debuteerde met de roman 'An Untamed State' (2014), ook over Haïti. Het boek opent als een sprookje van Grimm: 'Once upon a time, in a far-off land... I was kidnapped by a gang of fearless yet terrified young men with so much impossible hope beating inside their bodies it burned their very skin... They held me captive for 13 days.' Zoals de oorspronkelijke sprookjes van Grimm wreedheden tot in detail beschreven (die we onze kinderen liever onthouden), zo schroomt Gay evenmin ons akelige wreedheden voor te schotelen. De kidnapping betreft een Haïtiaanse vrouw uit een rijke familie, getrouwd met een Amerikaan (een 'blan'), vlak buiten de goed beveiligde woning in Port-au-Prince. Onder de ogen van haar kind en echtgenoot wordt ze uit haar auto gesleurd en weggevoerd in een zwarte SUV met geblindeerde ramen (zoals goede gangsters hun auto graag hebben). De roman laat zien hoe Haïti is: extreem contrastrijk: beauty and brutality, continuously intertwined. Als papa hoort wat er is gebeurd neemt hij de telefoon en komt er achter dat hij binnen 48 uur een miljoen dollar moet neertellen om zijn dochter te behouden. Papa wikt en weegt en besluit al snel niets te doen. Zijn buren hebben dit indertijd ook meegemaakt, de ene afpersing na de andere tot ze geen cent meer over hadden. Hij heeft een vrouw, kinderen en kleinkinderen. Hij kent zijn verantwoordelijkheden en besluit af te wachten... Grimm had dit soort overwegingen in de schoenen van een stiefvader gestoken. Gray laat het over aan de 'echte' papa. De roman laat de verschillende personages hun eigen versie vertellen. Uiteindelijk laten de kidnappers hun prooi los. Ze vertelt: 'When I closed my eyes, I was no one. I was the woman who forced herself to forget her husband, her child, all the joy she had ever known, who carefully stripped herself of her memories so she could survive.'

Zin in Zinfandel

De dag begint zonnig en het droge, stoffige kiezelzand knettert zachtjes tussen de sporen van de banden van onze wagen wanneer we het kronkelige pad van Rodney Strong Estate oprijden.

Tekst: Erik van Kampen

Het wijnbedrijf ligt verscholen in een dal en in onze poging om de afslag niet te missen, belanden we bijna met onze auto in de wijngaarden. De eikenbomen aan beide kanten van het landweggetje zijn behangen met lange draden mos, 'ladies hair' genaamd. Aan onze linkerkant zien we een wat ingezakt landhuis met daarachter de schitterende Zinfandel-wijngaarden die op de zuidelijke helling van zich doen spreken. Ongeveer de helft van deze wijngaarden lijkt al gesnoeid te zijn.
Op dit moment geniet ik vooral van de winterse schoonheid en oneindige rust. Het is nog vroeg en het wijngoed, 'The Ranch' genaamd, ligt er verlaten bij.
Hij kijkt enigszins gedesoriënteerd in de rondte en strijkt met zijn linkerhand over zijn kale schedel. De rustige, breeduit lachende persoon stelt zich voor als Dave Brown, de wijnmaker van dit familiebedrijf dat hier sinds 1986 hun eigen Zinfandel-, Cabernet Sauvignon-, Pinot Noir- en Chardonnay-wijnen maakt.
Met zijn jeans op half zeven en zonneklep op zijn hoofd leidt hij ons waggelend in het zo kenmerkende relaxte Californische looptempo naar het proeflokaal. Hij bekent dat hij nog een beetje brak is van de voorgaande feestavond, maar opent toch feilloos een Rodney Strong Pinot Noir 2011 die pas later dit jaar op de markt zal komen.
In onze Riedelglazen schittert een purperrode vloeistof die mooi in het glas blijft hangen. De geur is erg zuiver met tonen van bosbessen, leer en tabak. In de mond neem ik onder meer indrukken van zwarte kers, vlierbes en chocolade waar. De afdronk is pittig, maar toch ook fris en erg lang.
De volgende wijn is hun paradepaardje, de Zinfandel, die ze assembleren van meerdere wijngaarden die in hun bezit zijn. Dit glas is werkelijk om van te smullen. De iets zoete aanzet wordt gevolgd door intense smaakindrukken van pruimen en bramen die ondersteund worden door behoorlijk wat zuur en een gezonde dosis tannines.
We vervolgen onze weg naar de zolder van de wijnschuur om daar de nieuwste jaargangen als vatmonster te proeven. Onderweg nippen we nog even van de houtgelagerde Chardonnay 2007.
De volgorde waarin de wijnen geserveerd worden verbaast mij, maar het glas wit is bedoeld om onze mond te spoelen. Het hoofdgerecht wordt zo dadelijk pas geserveerd. De jaargangen Cabernet Sauvignon en Zinfandel 2009 zijn nog erg gesloten, maar vertonen veel potentieel. Ze zullen als warme broodjes over de toonbank gaan, vertelt onze wijnmaker die absoluut geen problemen lijkt te hebben met de verkoop van zijn wijnen. De kwaliteit van zijn wijnen spreekt voor zich. Dave glundert bij het uitspreken van deze woorden.
Tot slot proeven we een Zinfandel 2011 die in de buitenlucht nog in een gesloten stalen tank ligt opgeslagen. Dit is iets speciaals, of eerder een foutje in het productieproces. De schillen van de druiven zijn, langer dan te doen gebruikelijk, door de most in de tank overgepompt en hebben op die manier voor extra kleurextractie gezorgd. Hij lijkt zich haast te verontschuldigen. We zouden het hem anders graag vergeven, want deze wijntraktatie doet ons de ogen uitkijken. Wat een kleur, ongelooflijk! Intens paars. We nemen vervolgens afscheid van deze markante persoonlijkheid en vervolgen onze weg richting Sonoma County.

Bezoek aan de Zinmaster

"Mijn droom was de betere Zinfandel te verbouwen, maar dat was niet evident. Het was vooral hard knokken in de beginjaren en ik moest opboksen tegen de zwaardere wijnen die toen in de mode waren. Ik wou en zou wijnen met finesse maken. Een beetje zoals het in Bourgogne en Bordeaux gebeurde. De absolute basis blijft de wijngaard. Daar moet je puur op kwaliteit werken. Minder, maar beter fruit oogsten is mijn doelstelling."
Aan het woord is Joel Peterson, eigenaar van de Ravenswood Winery in Sonoma, Californië. Hij staat bekend als 'the godfather of Zin' of de 'Zinmaster'. Samen met een kameraad begon hij kleinschalig wijn te maken.
Tegenwoordig geldt hij als een voorvechter van meer subtiliteit en elegantie in de Californische wijnen. "Ik blijf een pleitbezorger van de Europese hang naar finesse, maar dan met onze druif, de Zinfandel", zegt hij zelf. Toch blijft Joel ook streven naar een vol en robuust smaakprofiel. Zijn motto luidt dan ook 'Ravenswood, no wimpy wines'.
De naam en het opvallende logo van Ravenswood vinden hun oorsprong in een verhaal van Joel. Zijn allereerste Zinfandeloogst moest hij eigenhandig binnenhalen tijdens een onheilspellend onweer. Terwijl hij dat deed, zaten enkele raven vijandig naar hem te krijsen. Het begon te regenen, maar vreemd genoeg nooit op de plaats waar Joel aan het werken was. Toen de oogst binnen was, besloot hij dat de raven hem niet vijandig gezind waren, maar hem eerder beschermden en aanmoedigden. Volgens het verhaal nam hij de raaf die dag als zijn totem. Joel draagt het logo met trots.

Nog een grappige anekdote: "If you have the inclination to emblazon our logo on your person, stop by and see us. Ravenswood tattoos earn complimentary tastings for life."
Gratis wijnproeven voor de rest van je leven, ik overweeg ook om zo'n tattoo te nemen.

À Votre Santé

Erik van Kampen is sommelier bij Licores Maduro.

WIJNADVIES

Verzorgd door de wijnspecialisten van Licores Maduro

Ravenswood Vintners blend Zinfandel

Druivensoort: **85 Procent Zinfandel en 15 procent Cabernet Sauvignon**
Streek: **Sonoma County, Californië**
Kleur: **Intens rood**
Geur: **Vlierbessen en majoraan**
Smaak: **Friszoete kersenjam**

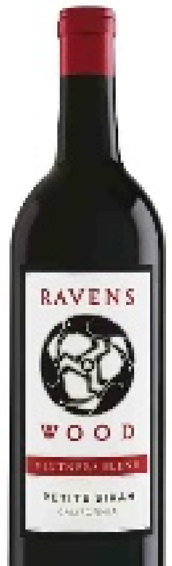

Ravenswood-eigenaar Joel Peterson heeft niets met 'wimpy wines', laffe wijntjes. Hij maakt, zoals hij zelf zegt, 'wijn met ballen'.
En waar is waar, de naam Ravenswood staat al 30 jaar voor wijnen met een volle smaak. Peterson maakte in het begin vooral naam met zijn Zinfandels, dé druif van Californië. Typerend voor de 'Zin' is de combinatie van zoet en zuur zoals die ook in kersen voorkomt. Dat volfruitige met een fris accent proef je in alle Ravenswood-wijnen.
De smaken zijn dus goed 'gevangen' en de wijn heeft een echt stoer karakter, mooie fles ook, herkenbaar aan het karakteristieke raven-logo.
Voor mij een wijn die zich laat combineren met intense smaken als oude kaas zoals oude Beemster of Pecorino, maar ook heerlijk bij een klassieke ribroast met daarbij een intense rodewijnsaus en gepofte rode paprika van de barbecue.

Santé!
Erik van Kampen, sommelier.

LICORES MADURO

Deze wijn is verkrijgbaar bij The Store Licores Maduro en uw favoriete supermarkt!

Food for thought.

Aardappelen uit de oven

Wat is een alternatief voor frietjes? Knapperige aardappelen uit de oven natuurlijk. En helemaal als het een recept is dat kinderen vrijwel zelfstandig kunnen maken.

Tekst: **Miriam de Windt**

Dit recept is een bijgerecht en geen complete maaltijd. De hoeveelheden voedingsstoffen dienen dan ook gezien te worden als onderdeel van een warme maaltijd. U zult niet gemakkelijk alleen een portie aardappelen eten voor de warme maaltijd. Eigenlijk... het is te hopen van niet.
Tenminste gekookte of gestoomde groenten of een rauwkostsalade zult u erbij willen serveren. Gezien de Parmezaanse kaas die eiwitten levert, heeft u in een mum van tijd een vegetarische maaltijd. Let wel... een vegetarische maaltijd die uw kinderen helemaal zelf kunnen maken, om bij het thema 'Koken met kinderen' te blijven. Als uw kinderen aardappelen uit de oven kunnen klaarmaken, kunnen ze ook een rauwkostsalade maken. Sla wassen en breken, wat grape-tomaatjes, zilveruitjes en een rauwkostsalade is geboren zonder een mes te hoeven gebruiken.
Groente bij dit gerecht zal ervoor zorgen dat de hoeveelheid vezels, ijzer, vitamine A en C zullen stijgen. Zeker als u kiest voor een bladgroente.
Wilt u minder vetten, dan kunt u te allen tijde de hoeveelheid olijfolie minderen. Voor een gerecht dat in de oven wordt klaargemaakt, past in ons aller concept dat het vetarm dient te zijn. Door de olie worden de aardappelen krokant. Met minder olie worden ze ook krokant, maar het duurt dan wat langer in de oven. Het advies is eigenlijk eerder om gewone olijfolie te gebruiken in plaats van extra virgin olijfolie. In de oven wordt de olie immers ook verhit. Verhitte extra virgin olijfolie vormt sneller vrije radicalen.
Na het pletten van de aardappelen op de bakplaat, kunt u uw kinderen erop wijzen hoe ze langwerpige stukjes kunnen vormen die meer lijken op frietjes. Wat zullen ze trots zijn en wat zult u allen smullen.

Miriam de Windt is diëtiste en natural nutritionist.
T 889-1788
C 520-6932
E mdewindt@scarlet.an.

Moeilijke momenten

U zult behoorlijk moeilijke momenten tegenkomen in het traject om uw kinderen te laten wennen aan gezonde voeding. Namelijk als ze bij opa en oma zijn. Daar gelden ineens andere regels dan thuis: de 'verwenregel' en de 'bijna-alles-mag-regel'. Kinderen weten dit drommels goed. Wij, volwassenen waren ook kinderen met oma's en opa's. Heerlijk! Ook als uw kind bij een vriendje of vriendinnetje speelt heeft u geen zicht op wat ze krijgen. Of als ze groter zijn en al zakgeld krijgen. Weet u wat uw kind van zijn of haar zakgeld koopt? En dan zijn er natuurlijk nog de verjaardagen en feestdagen, noem maar op. Het is gemakkelijker als u er zelf bij bent. Maar dan nog moet u goed opletten. U zult vaak een politieagent moeten zijn, maar het blijft belangrijk dat u uw kinderen steeds blijft wijzen op wat goed voor ze is.

Hoe moeilijk het soms ook is als u overtuigd bent van het belang van gezond eten, probeer er geen drama van te maken als uw kinderen een keer niet gezond hebben gegeten. Het is in deze tijd jammergenoeg nauwelijks mogelijk om je kinderen helemaal suiker-, e-nummer- en transvetloos op te voeden. Traktaties op school, spelen bij vriendjes of verjaardagen bij familie zorgen ervoor dat er ongewild en ongezien soms aardig wat ongezonds in de mond van uw kind verdwijnt.
Raak niet gelijk in paniek. Zorg dat de basis thuis goed is, dan kunnen ze af en toe een slechte dag wel aan. Maar dit neemt niet weg dat u best grenzen mag stellen. Zowel naar uw kinderen toe als naar familie of ouders van vriendjes.
U kunt niet vroeg genoeg beginnen met gezonde voeding. Zolang u alle maaltijden en verstrekkingen van uw kind zelf in de hand heeft, is het het beste om ze alleen gezonde voedingsmiddelen te geven. Kleintjes kennen het verschil nog niet tussen snoepjes en fruit.
Door het klaarmaken van 'gezonde' maaltijden samen te doen en er een gezellige activiteit van te maken, leren uw kinderen dit te waarderen. Wees niet verbaasd dat ze dan zelf bewuste keuzes gaan maken. Maar... u als ouder dient wel consequent te zijn en het goede voorbeeld te geven.

Voedingswaarde voor 2 aardappelen voor volwassenen (4 pers. per recept):

Voedingsstoffen	Hoeveelheid	% DAH
Calorieën/ kJoules	269 / 1130	13%
Natrium	128 mg	6%
Eiwitten	7 g	7%
Kalk	131 mg	19%
Vetten	19 g	28%*
IJzer	0.7 mg	5%
Verzadigde vetten	4 g	10%
Vitamine A	43 mcg	5%
Cholesterol	0	0
Vitamine B1	0.13 mg	13%
Koolhydraten	20 g	8%
Vitamine B2	0.1 mg	8%
Voedingsvezels	3 g	10%
Vitamine C	14mg	20%

De percentages zijn berekend op basis van 2000 calorieën (8400 Kjoules) per dag, voor een gezonde volwassene.

Voedingswaarde voor 1 aardappel voor een kinderportie (8 kids per recept):

Voedingsstoffen	Hoeveelheid	% DAH
Calorieën/ kJoules	134/ 563	7%
Natrium	64 mg	3%
Eiwitten	4 g	4%
Kalk	66 mg	9%
Vetten	10 g	13%
IJzer	0.4 mg	5%
Verzadigde vetten	2 g	5%
Vitamine A	21 mcg	3%
Cholesterol	0	0
Vitamine B1	0.06 mg	8%
Koolhydraten	10 g	4%
Vitamine B2	0.05 mg	5%
Voedingsvezels	2 g	7%
Vitamine C	7 mg	14%

De percentages zijn berekend op basis van 2000 calorieën (8400 Kjoules) per dag, voor gezonde kinderen van 7-10 jaar.

Kook mee met May.

Knapperige aardappelen

Ingrediënten:
8 kleine aardappelen
1/2 cup geraspte verse Parmezaanse kaas
1/2 cup extra virgin olijfolie
2 theelepels geraspte citroenschil
2 tenen knoflook, fijn gehakt

Bereidingswijze:
De oven voorverwarmen tot 400 graden Fahrenheit.
De aardappelen in koud gezouten water koken tot ze gaar zijn.
Afgieten en iets laten afkoelen.
De aardappelen op een bakplaat met voldoende olie leggen.
De aardappelen met de palm van de hand plat maken.
Met Parmezaan, olie, zout en peper bestrooien.
25 Minuten roosteren in de voorverwarmde oven.
Intussen de geraspte schil met de knoflook mengen.
Over de aardappelen strooien voor het opdienen.
Lekker bij een gebakken biefstuk met een groene salade.

Bijgerecht voor 4 personen.

Eet smakelijk,

May

'Blij van het prachtige uitzicht en de rust'

Landhuis Ascencion 50 jaar als vormingscentrum in gebruik

Het zijn oude rotten in het mariniersvak, Frans Kerklaan en Adri van Hoof, beiden al jarenlang verbonden aan Landhuis Ascencion. Het prachtige landhuis werd in 1960 aangekocht door de stichting Monumentenzorg Curaçao. Het was vervallen en de passaatwind, de genadeloze zon, termieten en de kracht van verwaarlozing hadden jaren hun werk gedaan. Na de aankoop werd het zorgvuldig in de oude staat hersteld en kon het monument aan een tweede leven beginnen. In 1965 werd het in gebruik genomen als vormingscentrum voor de Koninklijke Marine en tot op heden vervult het nog steeds deze functie.

Tekst: **Marja Berk** Foto's: **Oscar Vanegas**

De band van Frans Kerklaan met het landhuis is geruime tijd geleden ontstaan. Hij is vormingswerker en vertelt: "Sinds 1992 ben ik bij de Marine. Dat is eigenlijk de schuld van een goede vriend van mij en door hem kwam ik in 1991 in contact met Landhuis Ascencion. Ik was zeer onder de indruk en heb de sprong gewaagd om te solliciteren. Zo kwam ik bij Defensie terecht. Ik kwam steeds meer in contact met het landhuis, volgde er zelf wat cursussen." Maar wat is de bedoeling van die cursussen? "Tsja", zegt Kerklaan, "eigenlijk is het een soort inburgeringscursus. Je wilt het Nederlandse defensiepersoneel onderwijzen in de band die tussen Nederland en Curaçao bestaat, dat ze iets begrijpen van de historie van het eiland. Bovendien is het belangrijk dat zij zich de cultuur eigen maken. Dan is dit toch de mooiste plek om jongens van een jaar of 18, die zich bij Defensie hebben aangesloten, deze zaken te onderwijzen."

Op de vraag wat vormingswerk nu exact inhoudt, geeft Kerklaan een adequate uiteenzetting. "Vormingswerk is eigenlijk een vorm van leren, waarbij het gaat om mensen inzicht en gedragsverandering bij te brengen. Dan gaat het om inzicht in wie je zelf bent en komen je sterke kanten, je vooroordelen, maar ook je valkuilen aan bod. Dat is belangrijk bij Defensie omdat je als militair in situaties terecht kan komen waarbij je jezelf heel goed moet kennen. Als jongen van 18 of 19 jaar kan je op dit eiland rondlopen, maar het is van wezenlijk belang om te weten hoe je zelf op bepaalde onverwachte situaties reageert. Dat wordt door geestelijk verzorgers begeleid. Het gaat hier om jonge jongens die weggehaald zijn van huis en haard en eigen gemaakt moeten worden met zichzelf en de nieuwe situatie waarin ze terecht zijn gekomen." Het zijn niet alleen de mariniers en de landmacht die bij deze cursussen worden betrokken, ook de kustwacht levert 'leerlingen'. Eén van de zaken die onder de aandacht wordt gebracht is het vele groeten dat op Curaçao zo gewoon is. "Dat komt bijvoorbeeld in Nederland niet voor, maar hier komt dat overal voor. Een prima gebruik, dat ook goed door de jongens wordt overgenomen."

Adri van Hoof is beheerder van het landhuis. Hij was beroepsmilitair bij de Koninklijke Marine en ging zes jaar geleden met functioneel leeftijdsontslag. Tot tweemaal toe verbleef hij een aantal jaren op Curaçao en kreeg derhalve het vormingswerk mee op Landhuis Ascencion. "Na mijn pensioen kreeg ik de opmerking van een oud-collega of het niet iets voor mij zou zijn om beheerder van het landhuis te worden." Van Hoof keek naar zijn echtgenote en de zaak was beklonken. Hij is zeer content met het feit dat hij op het terrein van het landhuis woont en dat is niet verwonderlijk. Elk mens zou blij worden van het prachtige uitzicht en de rust die het landhuis uitstraalt. "Ach", lacht hij, "iemand moest het doen, dus dan wij maar." Samen met echtgenote Lia beheert hij het geheel, verzorgt elke donderdag de rondleiding, regelt het onderhoud en begeleidt de festiviteiten die in en rond het landhuis plaatsvinden. "Het doet zeer goed dienst als trouwlocatie, maar je kunt het landhuis ook met een groep huren voor een weekend. Dat is altijd feest."

Onderhoud

Het onderhoud van het landhuis kost veel geld en Van Hoof is blij met deze extra inkomsten. Het wordt gehuurd van Stichting Monumentenzorg Curaçao door de Stichting Landhuis Ascencion. Door Defensie wordt geld gedoneerd, maar dit is helaas niet genoeg om het landhuis draaiende te houden. "Dat is de reden dat we een tweede geldstroom op gang proberen te houden door middel van bijvoorbeeld die rondleidingen en bruiloften." Van Hoof doet zijn uiterste best om die geldstroom gaande te houden, maar een constante factor is het niet. Eén van de dingen die extra geld in het laatje brengt is het opnieuw uitgegeven boek, 'Landhuis Ascencion'. De uitgave van het boek werd door diverse stichtingen gesponsord. "Het is ook een jubileumboek, want vijftig jaar geleden werd het landhuis in gebruik genomen als vormingscentrum."

Boek

Het boek gaat diep in op de geschiedenis en het ontstaan van Landhuis Ascencion. Aan de initiatiefnemer van het geheel, vlootaalmoezenier Eugène Kamerbeek, wordt ruim aandacht besteed en het geheel werd gelardeerd met historische foto's. Zijn motto: 'Wie ook van het verleden geniet, leeft dubbel' klinkt tot op de dag van vandaag door in het mooie landhuis. Want wie ooit een bezoek bracht aan dit moois wist zich geconfronteerd met de geschiedenis in al haar facetten. Een absolute aanrader!

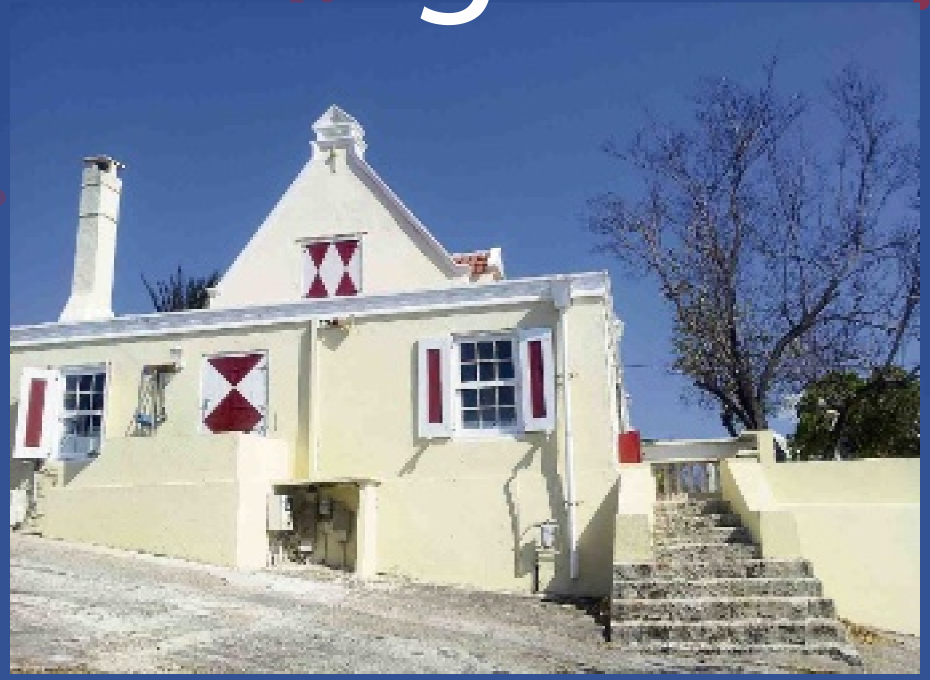

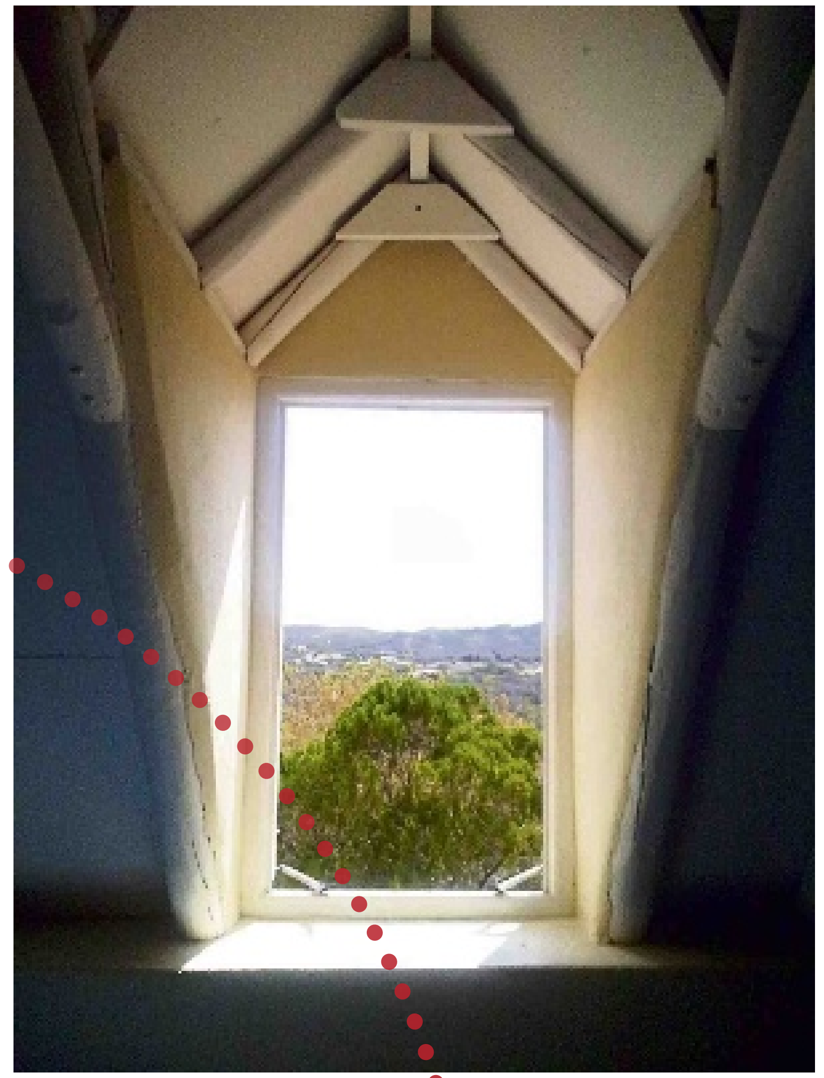

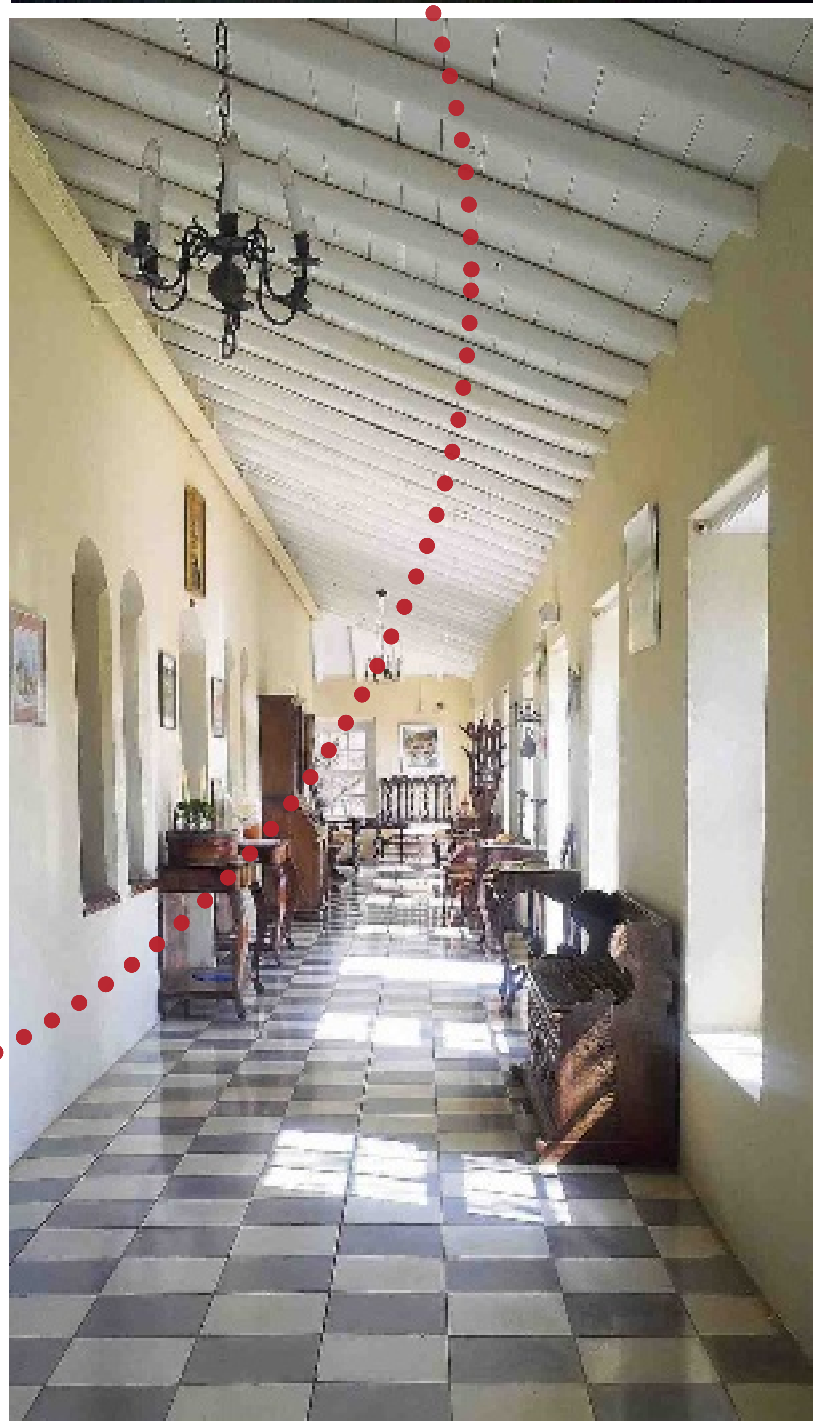

Puzzels.

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL:
2. Overtollig overblijfsel; 6. onbebouwd; 12. deel van het Midden-Oosten; 15. borg; 17. bloem; 18. verhoogde toon; 20. geneeskrachtige plant; 21. energie; 22. puntenlijst; 25. boom; 26. geslachtskundige; 29. zeurpiet; 30. Griekse letter; 33. heldendicht; 35. afgemat; 37. open plaats in een bos; 39. Bijbelse figuur; 40. buurt met weinig rijdend verkeer; 42. N.-Afrikaanse muziek; 43. jute; 45. watering; 46. terug; 48. Chinees gewicht; 50. zonder (Lat.); 51. beeldschermpje; 52. koude wind.

VERTICAAL:
1. Voor de helft; 2. gier; 3. Amerikaanse inlichtingendienst; 4. feesten; 5. aartsbisschop (Lat. afk.); 7. rijksgrens; 8. aaskever; 9. papegaai; 10. kalium; 11. autoped; 13. gigant; 14. Chinese luit; 16. inwendig orgaan; 18. nonsens; 19. priestermutsje; 23. geestdrift; 24. codewoord in de radiotelegrafie; 26. vluchtige stof; 27. haarverzorgingsmiddel; 28. god van de zee; 29. iets dergelijks; 31. deel van een motor; 32. figuur van drie noten (muz.); 34. Palestijnse bevrijdingsorganisatie; 36. van een; 38. bloeiwijze; 40. rad; 41. koel; 44. drinkbeker; 47. loot; 49. Frans lidwoord; 50. muzieknoot.

1	■	2	3	4	5		■	6	7	8	9	10	■	11
12	13					■	14	■	15				16	
17					■	18		19	■	20				
21			■	22	23				24		■	25		
■		■	26								27	■		■
28	■	29					■	30				31	■	32
33	34			■	35		36			■	37		38	
39			■	40						41	■	42		
43			44		■	45			■	46	47			
	■	48			49	■		■	50				■	
51							■	52						

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

V.L. Frank
Tanki Flip 52-A
Aruba

M. Thode
Kaya Pepermunt 9
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2 tijdens kantoooruren. Bonaire: Shon Ma Carolina, Kaya Nikiboko Noord 18.

Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744.

ZWEEDSE PUZZEL

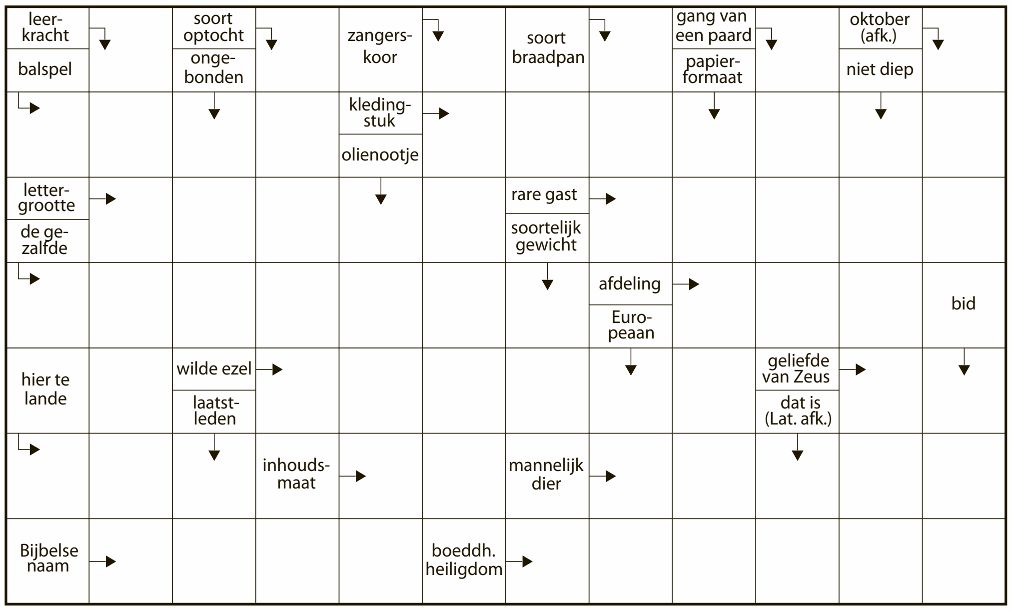

CRYPTOGRAM

					1	2		3
4		5		6	■		■	
	■		■		■		■	
	■	7						
8			■		■	■	■	
	■	■	■		■	9		
10		11						
	■		■	■	■			
12								

HORIZONTAAL:
1. Ten tweede niet gebonden aan een kleurtje (4); **4.** Haar praatjes vullen geen gaatjes (5); **7.** Onderscheiding voor Veronica (7); **8.** Volgens regel gaat de bus eraan (3); **9.** Half drie (3); **10.** Met kenteken bespeurd (7); **12.** Ongekleurd vocht u voor een opstootje (7).

VERTICAAL:
2. Dogma waarvoor ik studeer (4); **3.** Eerlijk verdeeld voor twee naamgenoten (6); **4.** Geestdriftig door de lucht afgelegd (8); **5.** Dapper en voornaam (4); **6.** Een staf voor de Europeaan in het bootje (6); 9. Nam het weg van de veehouder (4); **11.** Beestje in conflict (3).

WOORDZOEKER

N	E	S	V	N	E	L	L	A	V	E	E	M
L	O	J	A	N	E	B	B	O	R	H	C	S
L	E	T	T	A	A	A	K	K	A	L	A	M
T	E	T	A	N	L	C	S	E	R	P	X	E
L	S	G	S	B	I	E	H	C	U	O	C	K
E	M	IJ	N	E	E	U	H	T	R	R	L	N
T	L	K	L	U	O	L	T	E	W	A	O	E
E	I	N	F	R	L	T	E	R	N	E	N	L
K	F	A	E	E	E	K	R	K	O	E	R	E
N	R	T	E	T	S	O	D	O	I	F	U	K
E	O	E	S	N	IJ	E	L	O	O	D	S	A
S	R	I	T	U	M	A	O	V	G	H	T	R
K	R	L	M	P	E	D	O	B	R	O	O	V
E	O	O	E	R	E	K	N	A	G	N	I	R
H	H	R	N	T	E	Z	E	G	W	U	A	N
V	E	N	U	S	S	C	H	E	L	P	E	N

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

Couch
Dooien
Expres
Feestmenu
Fortuintje
Heksenketel
Helaas
Hoortoestel
Horrorfilm
Klankdemper
Klungel
Malakka
Meevallen
Nachtwerk
Nauwgezet
Notabele
Olietank
Onrust
Punter
Rakelen
Reeks
Ringanker
Schrobben
Venusschelpen
Vloerlijst
Voorbode

© Puzzelland/140517

SUDOKU

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

LIGHT

			4		7			5
3	7				1		4	
4	8	1				7		
	9			6	2			
6		8				2	5	
			3			9	8	
		4		9				7
	6		5			4		1
1			2			5		9

HEAVY

				8				
	3	8				6		
	9					4		
	8		2					4
			6		1	7		
			5	9				2
1					7			
2	4			5				
		5	3					

OPLOSSINGEN VORIGE KEER

Light

2	8	5	1	3	4	9	7	6
9	4	1	6	5	7	8	2	3
3	7	6	2	8	9	5	4	1
8	1	3	5	9	2	7	6	4
7	9	2	4	6	8	3	1	5
6	5	4	7	1	3	2	9	8
5	6	9	8	2	1	4	3	7
1	3	7	9	4	5	6	8	2
4	2	8	3	7	6	1	5	9

Heavy

9	2	6	8	4	1	7	5	3
8	3	1	9	5	7	6	2	4
7	4	5	2	3	6	9	8	1
6	9	8	4	2	5	1	3	7
5	7	4	3	1	9	2	6	8
3	1	2	6	7	8	4	9	5
1	6	9	7	8	3	5	4	2
2	5	3	1	9	4	8	7	6
4	8	7	5	6	2	3	1	9

Cryptogram:
Horizontaal: 1. Knar; 4. strop; 7. ecotaks; 8. gijn; 9. aal; 10. extreem; 12. kopstuk.
Verticaal: 2. Nova; 3. ransel; 4. slagwerk; 5. rijen; 6. pootje; 9. amok; 11. tip.
Woordzoeker:
STALMEESTER

Zweedse puzzel

■	K	■	D	■	O	■	B	■	I	■	B
H	U	U	R	■	P	I	E	T	S	J	E
■	K	R	O	E	G	■	G	I	B	U	S
S	E	N	E	G	A	L	■	E	N	D	■
■	L	■	F	A	V	E	U	R	■	O	H
S	E	C	■	A	E	■	Z	I	E	K	E
■	N	O	E	L	■	S	I	G	A	A	R

Prijspuzzel

I	■	S	I	N	D	S	■	B	E	V	E	N	■	A
S	T	E	R	E	O	■	E	■	K	A	M	O	E	S
B	O	R	A	T	■	E	L	F	■	L	A	D	D	E
N	T	O	■	J	A	N	B	O	E	L	■	E	I	N
■	O	■	V	E	R	V	A	N	G	E	R	■	K	■
B	■	V	I	S	I	E	■	T	A	N	I	G	■	A
O	R	E	N	■	E	L	V	E	R	■	F	I	A	T
S	I	R	■	F	L	O	R	I	D	A	■	L	D	H
P	O	V	E	R	■	P	E	N	■	A	L	L	E	E
A	■	E	V	E	N	■	E	■	T	R	E	E	■	N
D	O	N	A	T	I	E	■	A	N	D	A	N	T	E

Baard in de keel

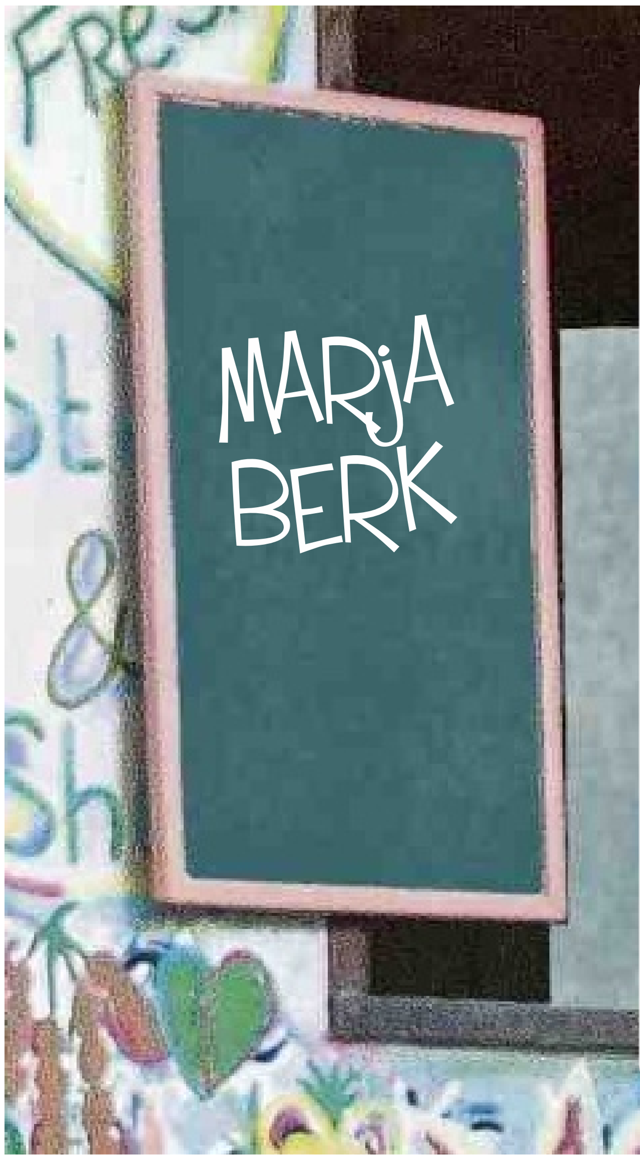

Marja Berk

Nou, dat was me wat, zeg. Heb ik een tijd het Songfestival aan mij voorbij laten gaan, ben ik er dit jaar toch maar eens voor gaan zitten. Dat komt natuurlijk omdat Anouk vorig jaar als negende eindigde. Met een nummer dat ik overigens geen enkele kans gaf, maar dat zegt meer over mijn gebrek aan vakkennis dan over haar zangkwaliteiten. Enfin, Ilse en Waylon dus. Of nee, het Songfestival dus. Met verwondering heb ik weer zitten kijken naar dat festijn en ik moet zeggen dat het grappig genoeg overeenkomsten vertoont met Curaçao gezien de vriendjes die elkaar de hoogste scores toebedelen. Ik weet nog dat ik jaren geleden vreesde nooit meer een Songfestival buiten het Oostblok te mogen aanschouwen. Want ook al was het nummer nog zo afgrijselijk, de punten moesten naar je buurman. En over afgrijselijk gesproken, u herinnert zich ongetwijfeld het optreden van Polen? Met verbijstering heb ik me afgevraagd waarom deze performance tot de finale kon doordringen, maar de grote uitpuilende decolleté's hebben ongetwijfeld deel uitgemaakt van die selectieprocedure. Nou Mar, je bent weer lekker op dreef. Ik ben er dus eens goed voor gaan zitten. Lui achterover op de bank, glaasje wijn, snackje. Het leven was zo slecht nog niet. Terwijl ik de schreeuwerige beelden bekijk en de tv iets zachter zet vanwege dito geluid, dwaal ik in gedachten even af naar heel lang geleden. Als klein meisje droomde ik van het podium. Ik wist het zeker: ik wilde zangeres worden. Urenlang voor de spiegel. "Pap, kan ik met deze tanden wel zangeres worden?" "Ja hoor meid, dat kan." Het is er niet van gekomen omdat toentertijd mijn ambities per maand een andere uitgang moesten vinden. Er kwam altijd iets belangrijkers voor in de plaats. Maar ambitie is niet verkeerd en toen ik dan ook Conchita voorbij zag komen, schoot ik recht overeind. Kijk dat is nou een man, eehhh... vrouw, met een missie. Hij had, sorry, zij had zoveel ellende meegemaakt in het travestietenleven dat wij moesten weten dat zij weer was opgerezen als een phoenix. Ik weet het niet. Ik weet het eigenlijk nog steeds niet. Ik vind mijn vriendschappen met homo's altijd lekker veilig. Je kunt alles bij ze kwijt en ondanks het feit dat het mannen zijn, kunnen ze zo lekker met je meelullen. Maar ik vertoon vluchtneigingen als ik een 'vrouw' met een baard zingend haar victorie hoor kraaien. En dat is dan tegelijkertijd de makke van het Songfestival. Je loopt bij voorbaat tegen een achterstand op als je geen circusnummer uit je hoge hoed tovert. Eens, het was prachtig gezongen met een stem als een klok. Maar ik vind, heel chauvinistisch, dat Ilse en Waylon van een statement hebben verloren. Een prachtige tweede plaats, maar het had de eerste moeten zijn. Nu we weer Calm zijn after the Storm, krijg ik de overdreven gebaartjes die de winnaar, sorry winnares, het publiek presenteerde nog steeds niet van mijn netvlies. Ik hoorde iemand zeggen: "Pfff, het leek wel of ze drie keer de Nobelprijs had gewonnen." Maar aan alles komt een eind en ook aan de hectiek van het Songfestival. We gaan weer over tot de orde van de dag en zijn Conchita alweer bijna vergeten. Ilse en Waylon uiteraard niet, het nummer dreint nog steeds in mijn hoofd. Laten we hopen dat Ilse weer eens deze kant op komt. Waylon mag mee. Mét hoed!

Huntu Kòrsou.

Helpende handen overzee (3)

Ons eiland heeft een bijzondere band met Nederland. Behalve dat wij deel uitmaken van het Koninkrijk der Nederlanden, de grote familie, wordt onze band extra benadrukt en verstevigt door burgers en organisaties die zich inzetten voor Curaçao vanuit Nederland. Hoe zij dat doen en wat hun beweegredenen zijn, zal in de komende weken steeds duidelijker worden.

Tekst: **Shakti-Aroena Lakhi**

Dit derde deel van deze serie gaat over Stichting Miss IQ die zich sinds 2011 inzet voor Curaçao en om specifieker te zijn, voor de kansarme kinderen. "Want", zoals Ruth Groenewoud, de voorzitster, mij uitlegt, "het mag niet zo zijn dat kinderen in het Koninkrijk in schrijnende omstandigheden leven. Het moet beter kunnen voor hen." Groenewoud is tevens oprichtster van de stichting die als missie heeft het verbeteren van de leefomstandigheden van kansarme kinderen en jongeren. En waarom Curaçao? Omdat Groenewoud er geboren is en zelf als kind hier geen veilige thuisbasis had. "Ik heb gekozen voor mijn roots en wil via deze weg iets terugdoen voor het eiland. Vooral voor de kinderen, want ik weet als geen ander hoe het is om niet gezien en erkend te worden door de omgeving." Door de hulp van Miss IQ probeert Groenewoud het leed te verzachten van deze jonge burgers.
Miss IQ staat voor Miss Intelligentie Quotiënt, waarmee zij laat zien dat zij met haar activiteiten de innerlijke kracht en intellectuele ontwikkeling wil stimuleren. Dat doet zij middels het doneren van schoolspullen, van boeken tot degelijke tafels en stoelen. Dat doet zij voor twee scholen, het Kolegio Dodo Palm en de Angela Jesurun Basisschool, die samen 300 kinderen tellen. Groenewoud: "In december hebben wij een container vol materiaal richting Curaçao gestuurd die in januari is aangekomen. Dankzij het ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn, die al het papierwerk heeft geregeld, kwamen de spullen op tijd aan." En zo konden beide scholen het nieuwe jaar met nieuwe spullen beginnen.

Miss IQ zou Miss IQ niet zijn als zij zich ook niet zou richten op kinderen in Nederland zelf. Zoals tienermoeders een leuke dag bezorgen op de jaarlijkse 'Tienermoederdag'. Een hele dag waarop deze jonge mama's naast het krijgen van essentiële kennis over zorgverzekeringen en veilige seks, lekker verwend worden. "Wij kunnen hun probleem niet oplossen", zegt Groenewoud, "maar wij reiken hen wel een helpende hand, zodat hun situatie wat verlicht wordt."
Het is mij nu helemaal helder. Zonder Miss IQ zouden de Curaçaose en Nederlandse kinderen waarschijnlijk niet gezien en gehoord worden. Via deze organisatie krijgen zij een gezicht en een stem en hoeven dus niet meer in het donker te staan. Ook zij zijn burgers die recht hebben op een mooi bestaan. Met hun krachten draagt deze organisatie hier zeker aan bij: een 'better quality of life' op persoonsniveau. Het doet mij goed dat zelfs overzee de helpende handen niet ontbreken. Curaçao is en wordt niet vergeten.

Meer informatie: http://stichtingmissiq.nl/

Huntu Kòrsou

Ir. Shakti-Aroena Lakhi is voorzitter en medeoprichtster van Huntu Kòrsou. Een stichting die zich inzet voor een 'better quality of life' op Curaçao. Meer lezen over dit initiatief: www.huntu-korsou.org en www.facebook.com/HuntuKorsou .

Digitaal boekhouden:

Vierentwintig uur per dag, zeven dagen per week, in een oogopslag, en waar ook ter wereld, digitaal toegang hebben tot de crediteurenadministratie, magazijnvoorraad, klantenbestand, of omzetgegevens. De jaarrekening gepresenteerd en maandelijkse rekeningen de deur uit met een enkele druk op de (computer)knop. Dat kan tegenwoordig allemaal dankzij moderne technologie van digitaal boekhouden.

Tekst: **Mylene Luisa**

Lokale accountants en administrateurs kregen een update van de laatste ontwikkelingen op het gebied van digitaal boekhouden, dankzij een congres dat 8 mei werd georganiseerd door de DCAA, de Dutch Caribbean Accountant Association.

"Niet alleen kleine en middelgrote ondernemingen, maar ook accountants, fiscalisten, banken en zelfs de overheden zijn betrokken bij de dynamische ontwikkelingen van online boekhouden. Door de minister van Binnenlandse zaken in Nederland is gesteld dat per 1 januari 2017 alle communicatie tussen enerzijds de overheid en anderzijds het bedrijfsleven en de burgerij digitaal moet plaatsvinden. Ook op Europees niveau wordt hard gewerkt aan de implementatie. De nationale banken in de Europese landen moeten vanaf 1 januari 2014 elektronisch rapporteren aan de EBA, de European Banking Authority."

Dat zegt prof. dr. Hans Verkruijsse, hoogleraar Bestuurlijke Informatie Verzorging aan de Universiteit van Tilburg, voormalig partner bij Ernst & Young accountants en betrokken geweest bij het opstellen en uitvaardigen van regelgeving voor accountants. Hij verzorgde op 8 mei trainingen verzorgen in het kader van het congres 'Digitalisering van de informatiehuishouding'. Deze wordt georganiseerd door de DCAA, waarvan Edwin de Vries de secretaris is.

De Vries: "Directe aanleiding voor het organiseren van deze trainingen is het feit dat de ontwikkelingen en voordelen van online boekhouden nog te weinig leven op Curaçao. De trainingen zijn bestemd voor lokale accountants, administrateurs, studenten, sBAB- medewerkers, maar ook ambtenaren die belast zijn met het uitstippelen van het beleid, ministers en andere decision makers. De toekomst draait om het online-werken en wij willen bijdragen in het creëren van een visie hierover bij onze gezagdragers", aldus De Vries. De training werd georganiseerd in samenwerking met de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) en is geaccrediteerd.

SBR

Verkruijsse: "Een nieuw fenomeen bij het digitaal boekhouden is natuurlijk het SBR (Standard Business Reporting) –programma dat gebaseerd is op XBRL (eXtensible Business Reporting Language). Met behulp van de mogelijkheden die het SBR-programma biedt kunnen informatie en gegevens worden uitgewisseld op een standaardmanier. Hierdoor wordt de digitale gegevensuitwisseling en het hergebruik van deze gegevens versneld. Het SBR-programma maakt gebruik van de Nederlandse Taxonomie dat een soort woordenboek is waarbij men geen synoniemen gebruikt: één begrip kent slechts één betekenis. Hierdoor wordt het tevens heel eenvoudig om benchmarking of allerlei data-analyses uit te voeren."

De Vries: "Het systeem kan vergeleken worden met de streepjescode op levensmiddelen. In dit geval geeft de code aan om welk type financiële transactie of type belasting het gaat. Uit deze code kunnen de diverse instanties, zoals banken, de overheid, belastingkantoren, de Kamer van Koophandel en het bureau voor de statistiek die gegevens eruit halen die voor hen relevant zijn."

Verkruijsse: "Het voordeel van digitaal boekhouden voor de ondernemer is dat hij nu periodiek zijn gegevens kan analyseren, lering daaruit kan trekken en zijn bedrijfsstrategie conform kan aanpassen. Hier kunnen de accountantsorganisaties (service-organisaties) een grote bijdrage leveren doordat zij de gegevens van de ondernemer kunnen vergelijken (benchmarken) met die van zijn collega's en de gemiddelden van de branche waarin de onderneming zich bevindt."

De Vries: "Door de digitale technologie kunnen we voorkomen dat op Curaçao veel ondernemingen verloren gaan door een slechte administratie. Ook gebeurt het nog te vaak dat de boekhouding te laat wordt afgerond: aan het eind van het jaar weet je immers niet meer wat zich in een bepaalde periode heeft afgespeeld. Door digitale boekhouding kan de accountant/administrateur alle handelingen van de ondernemer online volgen en deze bijtijds corrigeren. Als de administratie up to date is, is het gemakkelijker om te zien wanneer er corrigerende maatregelen genomen moeten worden of wanneer het zelfs tijd is om met de onderneming te stoppen."

Voordelen

De voordelen van online boekhouden zijn legio: Het systeem kan gekoppeld worden aan Point of sale systeem van de ondernemer waardoor hij anywhere, anytime zicht heeft op zijn administratie. De systemen kunnen aangesloten worden op het banksysteem, waardoor bankstatements niet meer overgetikt hoeven te worden, er is meer klantenbinding tussen de ondernemer en zijn accountant en het systeem kan vaak zelfs berekenen wat de ondernemer aan belasting moet betalen. De gegevens worden opgeslagen en zijn 24/7 beveiligd via het Cloud-systeem.

Nederland

Verkruijsse: "In Nederland moeten diverse belastingen verplicht met het SBR-systeem worden aangeleverd, worden kredietrapportages bij de banken in dit systeem gestimuleerd en wordt het deponeren van jaarrekeningen, onder SBR gefaseerd verplicht gesteld zodat vanaf 1 januari 2016 alleen nog maar gedeponeerd kan worden onder SBR. De accountantsverklaringen komen dit jaar eveneens in XBRL ter beschikking, het ministerie van Onderwijs is bezig met de implementatie van de communicatie in haar keten via het SBR en binnen de zorgsector is een start gemaakt met de implementatie van XBRL/ SBR-rapportages. Voorts is ook bij allerlei zaken in verband met werknemers, zoals pensioenen en zorgverzekeringen, begonnen met het implementeren van XBRL. In Nederland rapporteren de lokale banken al elektronisch aan de Nederlandse Bank", aldus Verkruijsse.

"De verbetering die we in Nederland halen zijn zeer zeker ook van toepassing op Curaçao. Ik durf zelfs te zeggen dat de 'winsten' die ermee te behalen zijn op Curaçao substantieel groter zullen zijn dan in Nederland. In Nederland hebben we in de afgelopen decennia al vele grote efficiëntie- en effectiviteits-operaties doorgevoerd. Deze winsten liggen zowel op het vlak

24/7 mobiele administratie

van de overheid als in de particuliere sector", zo concludeert Verkruijsse.

Behalve Verkruijsse trad ook Hans van der Gulik als gastspreker op tijdens het congres. Hij is algemeen directeur van Dynaf Energetic Solutions en gaf onder meer een demonstratie van de implementatie van digitale boekhouding in zijn onderneming.

Van der Gulik: "Met zoveel moderne technologische ontwikkelingen voorhanden op administratief gebied zou er een verschuiving moeten zijn in de werkzaamheden van de accountant en de relatie tussen hem en zijn klant. Hij zou nu meer betrokken kunnen zijn bij het hedendaagse bedrijfsgebeuren. Ik verwacht dat hij iemand is die met visie naar de cijfers kan kijken en mij adviseert hoe ik gedurende het jaar efficiënter kan werken. Dat hij meekijkt naar de beschikbare tools en aangeeft hoe we die optimaal kunnen gebruiken. En naar mijn gevoel verzamelen nog teveel accountants pas aan het eind van het jaar alle cijfers bij elkaar, weten na veel berekeningen de zaak toch kloppend te maken en vertellen de klant dan pas hoe het allemaal anders kan. Ja, daar heb ik dan niet veel meer aan."

Generatoren

"Dynaf op Curaçao was oorspronkelijk een filiaal van een 100 jaar oud bedrijf in Alkmaar waar men ooit begon met het maken van dynamo's. Kort nadat ik mij op Curaçao had gevestigd ging dat bedrijf failliet en heb ik alle aAandelen opgekocht."
De bedrijfsvoering van Dynaf bestaat uit verkoop en onderhoud van grote en kleinere generatoren, UPS-systemen (die computers en kassa's van stroom voorzien bij uitval van elektriciteit) en zonnepanelen. Ook levert en onderhoudt het scheepsmotoren voor bijvoorbeeld plezierjachten en de marine. Dynaf tracht haar producten als project te verkopen, dus inclusief de benodigde installatie- en onderhoudswerkzaamheden. Het belangrijkste motto van Dynaf is dat je door goede service te leveren altijd een goed product voor de klant kunt neerzetten. Behalve verkoop en onderhoud is het tevens mogelijk producten te huren of te leasen. Een mooi voorbeeld van een verhuurproject is de stroomvoorziening dmv generatoren tijdens het Curaçao North Sea Jazz Festival
Het hoofdkantoor is sinds 1999 op Curaçao gevestigd en telt momenteel in totaal 37 werknemers, waarvan 27 op Curaçao, 7 op Aruba en 3 op St. Maarten. Ook heeft men een vertegenwoordiger op Bonaire.
Van der Gulik: "Sinds een jaar zijn we aangesloten op Twinfield omdat ik sterk de behoefte had om onafhankelijk te zijn van de plek waar ik werk. Ik ben zelf op stap naar mijn klanten, ben onderweg naar filialen op de andere eilanden, maar mijn administratie was altijd gebonden aan een centrale plek. Ook al omdat we een centraal computersysteem hebben, maar dat gaat in de toekomst veranderen.

Mobiele IT-omgeving

Mijn gehele IT-omgeving moet mobiel zijn. Wat we nu hebben is een web based-programma waarvoor je niet eerst allerlei computerprogramma's moet installeren alvorens het te kunnen gebruiken. En ik moet, wanneer ik op vakantie ben, in een internet café waar ook ter wereld, mijn administratie kunnen checken. Wij werken met twee systemen die aan elkaar gekoppeld zijn, Twinfield voor de administratie en Newbase als CRM-pakket (Costumer Relation Management systeem). In een oogopslag heb ik nu zicht op alle magazijnvoorraden met meer dan 2000 verschillende producten op de diverse eilanden. Voorts heb ik altijd zicht op service-contracten, gegevens van klanten, crediteurenadministratie, betalingen aan leveranciers en omzetgegevens. Tevens houdt het systeem bij hoeveel aan mankracht en materiaal per klant is besteed. Ik kijk er al naar uit wanneer ik datzelfde vanaf mijn mobiele telefoon kan volgen.

Ook de back-up is belangrijk: stel dat het kantoor nu helemaal uitbrandt of door storm beschadigd raakt, dan ben je al het papierwerk kwijt, maar is je online-administratie intact. En bovendien beveiligd.
De implementatie van het online-systeem is niet zomaar gegaan. Ons personeel op de juiste manier met de nieuwe systemen laten werken is essentieel. Daarom motiveren we het personeel om met het systeem te werken door ze te laten ervaren welke voordelen het voor hen heeft om met de online-systemen te werken. Mensen zijn bereid om dat te doen als je laat zien welke voordelen het dat ook voor hen oplevert. Alle service-facturen een voor een uitprinten en in enveloppes stoppen, doen we niet meer. Het maandelijks uitsturen van de 50 tot 80 service-facturen naar klanten gebeurt nu met een druk op de knop."

"Voor de accountant heeft het online-systeem ook veel voordelen. Zijn ritjes naar mijn kantoor als er iets niet klopt, behoren tegenwoordig tot het verleden. Hij kan online volgen wat er aan de hand is en kan daardoor eerder ingrijpen en adviseren in de methode van administreren. Met een goed ingevoerde administratie hoeven er aan het eind van het jaar geen correctieboekingen meer gedaan te worden. Zo heeft hij nu meer tijd beschikbaar om gedurende het jaar meer betrokken te raken bij de onderneming en op het juiste moment met de juiste adviezen naar mij als ondernemer te komen", aldus Van der Gulik.

Hoe vind je werk dat bij je past?

Mens & Werk

Er zijn te veel mensen die werk doen dat ze eigenlijk niet willen. Ze dromen over een leukere baan, met meer verantwoordelijkheden of over een baan in een heel andere sector dan daar waar ze werkzaam zijn. Veel mensen weten niet welk werk het beste bij hen past. Ze weten wel wat ze willen, maar niet hoe ze daar moeten komen. Een van de manieren om er achter te komen wat voor soort werk bij iemand past is het doen van een meting.

Tekst: **Judice Ledeboer**

Er zijn allerlei metingen op de markt en het beste is om een meting te doen waar vooral de voorkeuren voor werk zichtbaar worden. Zo wil de een graag met zijn handen werken en de ander wil graag met een computer werken. En de een houdt van een dag met structuur en werk met vaste werktijden en de ander vindt juist werk waarbij niets is gepland en waarbij geen dag hetzelfde is prettig. Werk moet bij je passen en als je werk hebt gevonden dat helemaal bij je past is het geen werken meer. Dan ben je gewoon altijd bezig met iets dat je leuk vindt, zoals dat bij een hobby het geval is.
Veel mensen nemen echter banen aan omdat het inkomen en zekerheid geeft. Ze zijn al lang blij dat ze werk hebben. Het probleem kan zich echter gaan voordoen dat er geen motivatie is om met veel plezier het werk te doen. Dit is voor zowel werknemer als werkgever een slechte situatie. De werknemer doet zijn werk om aan het eind van iedere maand zijn loon te krijgen, en de werkgever zit met een ongemotiveerde werknemer en dat kost de werkgever geld. De productie van werknemers die werk doen dat ze eigenlijk niet willen doen is vaak laag en het kost bedrijven veel geld.
Dat mensen werk doen dat niet bij hen past kan vele redenen hebben. Voor veel mensen wordt werken als een 'noodzakelijk kwaad' gezien. Ze zijn waarschijnlijk niet opgegroeid met mensen om zich heen die het werk dat ze doen leuk vinden en dan ontstaat er een overtuiging dat werken niet leuk is. Natuurlijk heeft iedereen weleens een dag dat hij niet wil werken, maar een gezonde geest in een gezond lichaam staat iedere dag fluitend op en gaat met plezier naar zijn werk. Hij ziet het werk als een mogelijkheid om zijn kwaliteiten te laten zien, om zijn vaardigheden toe te passen, om te leren en om te groeien. Een directeur is niet zomaar directeur geworden. En een goede boekhouder is niet zomaar een goede boekhouder en een goede timmerman is niet van de ene dag op de andere een goede timmerman.
Alle drie, de directeur, boekhouder en timmerman hebben tijd en energie gestopt in studie, cursussen en opleidingen om een vak te leren en ze hebben kennis opgedaan waarmee zij bijdragen aan de bedrijfsvoering, uitvoering en ontwikkeling van een organisatie.
Die opleidingen hebben ze bewust gekozen omdat ze goed waren in bijvoorbeeld rekenen, managen, organiseren of timmeren en met hun ervaringen in het leven en opgedane vaardigheden op sociaal, emotioneel en maatschappelijk gebied zijn ze op bepaalde posities gekomen. De mensen die via vriendjespolitiek op bepaalde posities terecht zijn gekomen laten we buiten beschouwing. Iedereen kent die mensen wel die op posities zitten waar ze niet geschikt voor zijn omdat ze niet de juiste studie hebben gedaan en niet de ervaring en vaardigheden hebben om de functie goed te kunnen uitvoeren. Deze mensen passen niet in die functie, maar hebben wel de functie gevonden die bij hun portemonnee en imago past.
Er is al vaker geschreven over het ontdekken van je eigen passie, want als je weet wat je passie is weet je ook in welke richting je je ideale werk kunt vinden. Vind je het leuk om met mensen te werken dan kan je vele kanten op, maar een baan in het toerisme is anders werken met mensen dan in een ziekenhuis werken als verpleegkundige, waar je ook met mensen werkt. Door jezelf vragen te stellen en te beantwoorden vallen er vanzelf mogelijkheden af.
Vanzelfsprekend duwt een talent dat iemand heeft iemand ook in een bepaalde richting. Belangrijk is dan om te kijken of de wens er is om het talent te vergroten en welke opleidingen er bestaan om het talent zo te ontwikkelen dat iemand er later zijn werk van kan maken. Iemand die goed piano speelt hoeft niet de wens te hebben om beroepspianist te worden, maar hij kan zijn talent wel verder ontwikkelen om later in een band te gaan spelen als hobby. En wellicht verdient hij daar dan voldoende geld mee zodat hij uiteindelijk in zijn onderhoud kan voorzien.
Dat veel mensen werk blijven doen dat niet bij hen past heeft meer te maken met het feit dat de noodzaak ontbreekt om tijd te besteden aan het vinden van leuker werk. Het is goed om jezelf af te vragen of je het werk dat je nu doet de komende tien jaar wilt blijven doen? Als het antwoord nee is, kan je jezelf de volgende vraag stellen: 'Ben ik bereid om er tijd en energie in te stoppen om dit te veranderen? Als het antwoord daarop ja is, ben je klaar voor de volgende stap.

Het roer omgooien en op zoek gaan naar werk dat bij je past hoeft geen drastische ommekeer te zijn. Maar op zoek gaan naar werk dat beter aansluit bij eigen interesses en competenties kan altijd. Eigen initiatief en creatief denken is daarvoor noodzakelijk. Doen wat je wilt is de beste definitie van persoonlijk succes, dus waarom langer wachten. Kijk naar je passie en talenten en heb het lef om ander werk te gaan doen. Multatuli (Nederlands schrijver 1820-1887) zei het ooit heel mooi: 'De ziel van de mens groeit niet van loon, maar van de arbeid die het loon verdient.'

Over organiseren, ondernemen, managen en leidinggeven

Het Transformatietijdperk

De toekomst (9)

Zoals beschreven gaat de relatie tussen bedrijven en medewerkers in de 21e eeuw om Mutual Commitment en Mutual Fulfillment. Dat geeft een veel duidelijker en vollediger beeld dan de veel gepubliceerde stelling dat het om engagement zou gaan, om participatie en betrokkenheid van het personeel. Het gaat immers om de wederzijdse belangen en interesse van de medewerkers en de organisatie, de leiding, de eigenaren of de managers.

Tekst: **Jan de Ruijter**

De werkplaats van vandaag en morgen is de plaats waar organisaties en medewerkers gezamenlijk en gelijktijdig hun doelen nastreven en behalen, hun ambities en verwachtingen. We hebben er 20 eeuwen over gedaan om te groeien van Command and Control naar Mutual Commitment en Mutual Fulfillment. Na 20 eeuwen echter begrijpt nog steeds een groot deel van vooral de eigenaren en in mindere mate de werknemers helaas nog niet veel van deze nieuwe inzichten en worden er nog steeds overal vormen van Command and Control toegepast. Dat is een uitermate treurige situatie in de 21e eeuw en het toont heel goed aan hoever managementland helaas nog achterloopt in deze moderne tijd.

Een overzichtje van de karakteristieken van de nieuwe, goede medewerker: Hanteert kwaliteit en excellence in alles wat hij doet (lives quality), stelt elke klant tevreden, is competent in zijn werk (vakbekwaam), is pro-actief van instelling, is betrokken bij zijn werk (engagement), is intrinsiek gemotiveerd, heeft sense of ownership, heeft een missie en visie voor zijn leven, is een doener 'makes it happen', doet aan continuous learning en improving, streeft naar whole-life succes, en stelt voortdurend periodieke doelen.

Karakteristieken van de nieuwe en succesvolle organisaties: praktiseren excellence en kwaliteit (deliver quality that surprises), bereiken volledige klanttevredenheid, erkennen de drie P's, worden beschouwd als een 'living company', bereiken engagement en empowerment van hun medewerkers, praktiseren management by example, focussen op bedrijfscultuur, elimineren dissatisfiers, ontwikkelen hun medewerkers, hanteren een strenge afrekencultuur (houden mensen verantwoordelijk), erkennen goede medewerkers en prestaties, en hanteren goal setting als hét middel voor succes. Aan het eind van dit hoofdstukje over de toekomst is het op zijn plaats een aantal opmerkingen te maken:

Klanttevredenheid

Is het te vermijden dat zoveel klanten nog steeds zo ontevreden en teleurgesteld zijn over bedrijven? Kijkt u maar eens op de websites van hotels en restaurants of op TripAdvisor, je leest meer klachten dan complimenten. Dat komt door verouderd management. Ik verwijs daar graag naar als managementvoering uit de tijd van de stoommachine. Overal waar Command and Control nog uitgeoefend wordt en het personeel niet bij het werk betrokken is, niet verantwoordelijk wordt gehouden voor klanttevredenheid, klanttevredenheid ook niet de absoluut eerste taak van alle medewerkers is, personeel en managers daar ook niet op worden afgerekend (maar bijvoorbeeld wel op het behalen van de maandelijkse winst en het budget), zijn klachten van de klant normaal en worden toegeschreven aan die lastige mensen die je nu eenmaal nooit allemaal tevreden kunt stellen.

Klachten behoren bij het Command and Control-systeem en zijn daar een onherroepelijk en niet te vermijden gevolg van, het is de consequentie van het systeem. Maar het is nergens voor nodig. Als managers niet langer op de eerste plaats verantwoordelijk worden gehouden voor winst en budget maar eerst voor klanttevredenheid is dat de eerste stap naar beter management. Het management van de drie P's, het sociaal verantwoordelijk management. In de hotelwereld nam Hilton hotels het initiatief om managers op de eerste plaats volkomen verantwoordelijk te houden voor klanttevredenheid en dat werd het voornaamste en belangrijkste voor de manager.

Winst is voor moderne bedrijven de beloning die een bedrijf ontvangt van de klanten voor 100 procent klanttevredenheid. Winst is een gevolg van klanttevredenheid. Hilton ontslaat managers die absolute klanttevredenheid niet weten te bereiken. Managers verspreiden die zienswijze en het bijbehorend gedrag onder al het personeel, elke maar dan ook elke medewerker moet als allereerste taak op zijn job description, het tevredenstellen en houden van de klant hebben. Als tweede punt op elke job description moet het helpen bereiken van de doelen van het bedrijf staan en als derde punt het uitvoeren van taken overeenkomstig de karakteristieken van goed werknemerschap. Pas na die drie algemene, voor iedereen dezelfde basispunten, volgen de specifieke taken van elke positie en functie. Medewerkers zijn er niet om een maaltijd, drankje, schoenen of kleren naar de klant te brengen maar om klanten 100 procent volledig tevreden te stellen, om de doelen van het bedrijf te helpen bereiken, en om het werk als een goed medewerker te verrichten. Dát zijn de basistaken van elke medewerker nu en in de toekomst.

Daarna volgen dan de specifieke taken zoals het serveren van een maaltijd, drankje of het brengen van kleding of schoenen. Bij een restaurantketen die ik al veel genoemd heb, Cheesecake Factory, wordt absolute klanttevredenheid behaald. Cheesecake Factory biedt 'service and quality that surprises'. Elke keer weer opnieuw. Elke gast verlaat een Cheesecake Factory volkomen voldaan en elke keer is men weer volkomen verrast door de buitengewone vriendelijkheid en het enthousiasme van het personeel en de kwaliteit van hun producten.

(Wordt vervolgd)

De dienende overheid (4)

Islelly Pikerie verricht een promotieonderzoek naar het effect van drie specifieke beleidsinterventies op het gebied van Good Governance en naar de vraag of Good Governance wel in te passen is in de Curaçaose cultuur. Ze belicht in dit kader voor de Ñapa in een serie van enkele artikelen verschillende aspecten van Good Governance. Vandaag de dienende overheid (deel 4).

Tekst: **Islelly Pikerie**

Zowel op het niveau van de beginselen (inhoudelijke uitgangspunten) als de eisen (institutionele voorzieningen) zien we een aantal verschillen. Bij de beginselen zien we dat bij Scheltema vrijheid als afzonderlijk beginsel ontbreekt. Elementen van het vrijheidsbegrip (de klassieke grondrechten) zijn bij hem ondergebracht bij het beginsel van de 'dienende overheid'. Het beginsel van de 'dienende overheid' heeft bij De Jong en Dorbeck-Jung een veel beperktere betekenis. Ook op het niveau van de eisen zien we verschillen. Bij de eisen bij het democratiebeginsel beperkt Scheltema zich tot de representatieve democratie, maar De Jong en Dorbeck-Jung noemen ook inspraak (een vorm van directe democratie) als eis.

We kunnen ook kritische vragen stellen bij de keuzen die aan een bepaald rechtsstaatsconcept ten grondslag liggen. Die kritische vragen kunnen betrekking hebben op de keuze en de invulling van bepaalde elementen uit het rechtsstaatsconcept, op de onderlinge relaties tussen deze elementen, en op de politiek-theoretische (filosofische) achtergronden van deze keuzen. Ook het rechtsstaatsconcept van Scheltema is op het hiervoor genoemde congres in Groningen 'De rechtsstaat herdacht' aan een dergelijke kritische beschouwing onderworpen.

Een eerste criticus was Van der Hoeven. Zijn kritiek spitst zich toe op drie punten. Het eerste kritiekpunt heeft betrekking op het karakter van de beginselen: ze zijn ongelijksoortig. Twee van de vier beginselen van Scheltema (rechtszekerheid en 'dienende overheid') acht Van der Hoeven niet specifiek voor de rechtsstaat, maar zijn uitwerkingen van wezensvoorwaarden voor iedere min of meer coherente samenleving. Een eerste voorwaarde is een zekere mate van orde, van voorspelbaarheid van het handelen. Orde is een onmisbare voorwaarde voor veiligheid, één van de meest primaire levensbehoeften. Orde veronderstelt op zijn beurt machtsuitoefening. Specifiek voor de rechtsstaat is wel dat de machtsuitoefening wordt beheerst en begrensd door rechtsregels. Dit correspondeert met het door Scheltema genoemde beginsel van de rechtszekerheid. Een tweede wezensvoorwaarde voor iedere samenleving, dus ook de rechtsstaat, is de aanwezigheid van een minimum aan materiële bestaansvoorwaarden. Pas in de loop van de 20e eeuw (de opkomst van de verzorgingsstaat en de sociale rechtsstaat) drong het inzicht door dat de zorg voor een minimale bestaanszekerheid moest worden omgezet in een rechtsaanspraak op een 'menswaardig bestaan': wat meer is dan een minimum. De sociale wetgeving is sindsdien ook voor Van der Hoeven een essentieel element van de rechtsstaat. Dit correspondeert met het beginsel van de 'dienende overheid' bij Scheltema.

Het tweede kritiekpunt van Van der Hoeven heeft betrekking op het ontbreken van het vrijheidsbeginsel. Behalve de behoefte aan veiligheid en aan menswaardige materiële bestaansvoorwaarden heeft elk mens behoefte aan erkenning en bescherming door de rechtsorde waarin hij leeft, van zijn eigenheid, van zijn identiteit. De vrijheidsrechten worden in de (liberale) rechtsstaat in de eerste plaats gezien als rechten tegenover de overheid, waarbij beperkingen op de vrijheidsrechten worden gezien als een verruiming van de overheidsmacht.

Het derde kritiekpunt van Van der Hoeven op Scheltema's rechtsstaatsconcept is dat de beginselen niet gelijkwaardig zijn en er sprake is van een rangorde tussen de beginselen. Voorop komen rechtszekerheid, 'dienende overheid' en vrijheid. Gelijkheid moet volgens Van der Hoeven worden gezien in samenhang met vrijheid, maar is daaraan wel secundair. En op een afstand daarvan staat het democratiebeginsel. De primaire betekenis van gelijkheid en democratie voor Van der Hoeven is dat ze mogelijkheden bieden voor het scheppen en beschermen van vrijheid, maar beide kunnen ook een belemmering vormen voor de vrijheid.

Een tweede criticus was Burkens. Diens kritiek komt gedeeltelijk overeen met die van Van der Hoeven, maar hij legt daarbij ook andere accenten. Burkens bespeurt een zeker formalisme in de vier beginselen van Scheltema, een inhoudelijke karakterisering van de rechtsstaat ontbreekt. Volgens Burkens is juist de inhoudelijkheid, dat wil zeggen de pretentie van gerechtigheid (Burkens noemt dat het gerechtigheidspostulaat), een essentieel kenmerk van het recht en dus ook van de rechtsstaat. Behalve het ontbreken van een gerechtigheidspostulaat blijkt het formalisme van Scheltema, volgens Burkens, ook uit de in diens ogen opmerkelijk ondergeschikte plaats van de vrijheidsrechten. Ze zijn, zoals we hebben gezien, bij Scheltema een onderdeel van het beginsel van de 'dienende overheid'. Maar in de westerse cultuur - die wordt gekenmerkt door concurrentie - is vrijheid niet alleen een behoefte waaraan de dienende overheid gehoor moet geven, maar een constitutief element (een wezenlijke voorwaarde) van de rechtsstaat. Zonder die vrijheid zou ook de overheid zelf weinig of niets kunnen presteren.

Op het punt van het ontbreken van het vrijheidsbeginsel komt de kritiek van Burkens dus overeen met de kritiek van Van der Hoeven. Nog veel sterker dan Van der Hoeven benadrukt Burkens de spanningsverhouding tussen vrijheid en gelijkheid. Dit is een spanningsverhouding die veel fundamenteler is dan de spanningen tussen de beginselen die Scheltema zelf noemt. Als we dit voegen bij het eerder genoemde kritiekpunt van het ontbreken van een gerechtigheidspostulaat, dan is het begrijpelijk dat Burkens ook een veel kritischer houding inneemt tegen ontwikkelingen in de hedendaagse rechtsstaat dan Scheltema en Van der Hoeven. Hij pleit voor een nieuwe (meer inhoudelijke) rechtsstatelijkheid. De contouren hiervan zijn volgens Burkens reeds zichtbaar in de discussie over constitutionele toetsing: de mogelijkheid voor de rechter formele wetten aan de Grondwet (met name aan de grondrechten) te toetsen.

De conclusie bij de kritische benadering van de rechtsstaat is dat ook in de huidige situatie in Nederland meningsverschillen bestaan over het rechtsstaatsconcept. Het zou interessant zijn om de opvattingen van de Nederlandse auteurs te vergelijken met die van gerenommeerde buitenlandse auteurs. Ik denk dat Scheltema de meeste overeenkomsten vertoont met Kelsen (zijn rechtspositivisme) en Stahl (zijn formalisme), Van der Hoeven meer met Bentham (zijn rechtsrealisme en nadruk op de maatschappelijke orde) en Von Gneist (zijn nadruk op de vrijheid en de gemeenschap) en Burkens meer met Radbruch (vooral zijn natuurrechtelijke nadruk op de gerechtigheid) en Heller (nadruk op de dialectiek tussen vrijheid en gelijkheid).

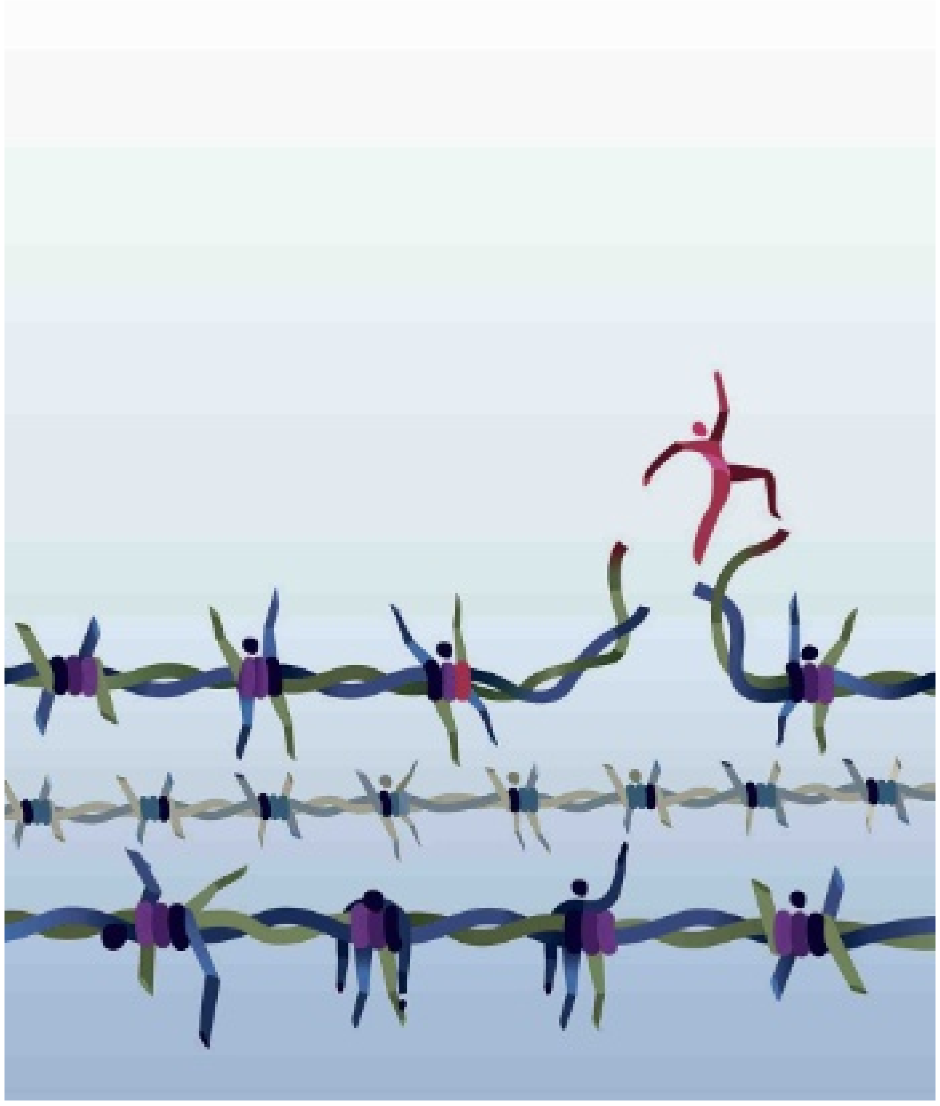

Bestuurdersaansprakelijkheid: betalingsonmacht vs. betalingsonwil

Zeer recent vonden er twee uitspraken plaats met als onderwerp bestuurdersaansprakelijkheid. Eén uitspraak op 4 april 2014 door de Hoge Raad, en één uitspraak op 6 mei 2014 door het Gerechtshof in Den Bosch. Uit deze twee uitspraken valt af te leiden dat de zogenaamde 'Beklamelnorm', die is ontleend aan een uitspraak van de Hoge Raad van 6 oktober 1989 nog altijd toepassing vindt. De Beklamelnorm is hierna nog bevestigd in een uitspraak van de Hoge Raad de dato 8 december 2006 en nu anno 2014 dus weer.

Tekst: **Eline J.M. Lotter Homan**

Bij de Beklamelnorm gaat het om benadeling van een schuldenaar van een vennootschap door het onbetaald en onverhaalbaar blijven van diens vordering. Terzake van deze benadeling zal naast aansprakelijkheid van de vennootschap mogelijk ook, afhankelijk van de omstandigheden van het concrete geval, grond zijn voor aansprakelijkheid van degene die als bestuurder (i) namens de vennootschap heeft gehandeld danwel (ii) heeft bewerkstelligd of toegelaten dat de vennootschap haar wettelijke of contractuele verplichtingen niet nakomt. In beide gevallen mag in het algemeen alleen dan worden aangenomen dat de bestuurder jegens de schuldeiser van de vennootschap onrechtmatig heeft gehandeld waar hem, mede gelet op zijn verplichtingen tot een behoorlijke taakuitoefening als bestuurder, een voldoende ernstig verwijt kan worden gemaakt. Geval (i) heeft betrekking op aansprakelijkheid van de bestuurder wanneer deze bij het namens de vennootschap aangaan van verbintenissen wist of redelijkerwijs behoorde te begrijpen dat de vennootschap niet aan haar verplichtingen zou kunnen voldoen en geen verhaal zou bieden. Geval (ii) heeft betrekking op aansprakelijkheid van de bestuurder indien diens handelen of nalaten als bestuurder ten opzichte van de schuldeiser in de gegeven omstandigheden zodanig onzorgvuldig is dat hem daarvan een persoonlijk ernstig verwijt kan worden gemaakt. Van een dergelijk ernstig verwijt zal in ieder geval sprake zijn indien de bestuurder wist of redelijkerwijze had behoren te begrijpen dat de door hem bewerkstelligde of toegelaten handelwijze van de vennootschap tot gevolg zou hebben dat deze haar verplichtingen niet zou nakomen en ook geen verhaal zou bieden voor de als gevolg daarvan optredende schade.
Bestuurdersaansprakelijkheid wordt niet lichtvaardig aangenomen. Een bestuurder is in beginsel vrij om zijn bestuurstaken naar eigen discretie in te vullen. Dat een bepaald bestuursbesluit niet gunstig uitpakt maakt nog niet dat aan de bestuurder een ernstig persoonlijk verwijt kan worden gemaakt. Van kennelijk onbehoorlijk bestuur is slechts sprake indien geen redelijk denkend bestuurder – onder dezelfde omstandigheden – aldus zou hebben gehandeld. Met het woord 'kennelijk' wordt daarbij tot uitdrukking gebracht dat aan de bestuurder een ruime marge wordt gegund en dat slechts een in het oog springende onbehoorlijke taakvervulling in aanmerking moet worden genomen. Wat daarbij als een behoorlijk bestuurder moet worden beschouwd, hangt mede af van de bekwaamheid die gezien aard en doel van de betreffende onderneming van de bestuurder mocht worden verwacht.
In de rechtspraak is voorts bepaald dat het enkele feit dat sommige schuldeisers wel en andere niet zijn betaald, nog geen onrechtmatig handelen jegens de niet betaalde schuldeiser(s) impliceert.
Zelfs indien er in een bepaald geval tot onbehoorlijke taakvervulling kan worden geconcludeerd, dan nog kan de bestuurder aan aansprakelijkheid ontkomen indien hij omstandigheden weet aan te voeren die de handelwijze rechtvaardigen of verontschuldigen. Dit laatste is echter geen eenvoudige opgave. Zo wordt van een bestuurder verwacht dat hij tijdens een periode van ziekte en de daarbij behorende verlofperiode maatregelen neemt om de continuïteit en adequate vervulling van de aan hem toebedeelde bestuurstaken te verzekeren en dat tijdig betalingsonmacht wordt gemeld.
Bij de uitspraak van de Hoge Raad van 4 april 2014 hadden de curatoren van een failliete vennootschap de bestuurders aansprakelijk gesteld. Zij legden hieraan onder meer ten grondslag dat de vennootschap was 'leeggehaald' door de bedrijfsactiviteiten naar een andere vennootschap over te hevelen en het nog aanwezige actief te doen verdwijnen. Door vermogensbestanddelen buiten het bereik van de schuldeisers te brengen hadden de bestuurders volgens de curatoren bewerkstelligd dat de vennootschap haar betalingsverplichtingen niet kon nakomen, waarvan de bestuurders een persoonlijk verwijt kon worden gemaakt. Het verweer van de bestuurders kwam erop neer dat zij de openstaande vordering van de schuldeiser niet betaald hadden omdat de vennootschap op haar beurt een verrekenbare tegenvordering op die schuldeiser had. Die tegenvordering bleek achteraf veel lager te zijn dan gesteld, waardoor de vordering van de schuldeiser de tegenvordering overtrof. Hierop heeft de Hoge Raad bevestigd dat de bestuurders een voldoende ernstig persoonlijk verwijt kon worden gemaakt omdat zij ten tijde van de verweten handelingen er ernstig rekening mee hadden moeten houden dat, ondanks de gestelde tegenvordering, een vordering van de schuldeiser op de vennootschap zou resteren.

Bij de uitspraak van het Gerechtshof Den Bosch van 6 mei 2014 werd geoordeeld dat de bestuurder van de vennootschap blijk had gegeven van betalingsonwil door de vordering van de schuldeiser in strijd met de werkelijkheid bewust niet in de jaarrekeningen te vermelden en heeft nagelaten deze op de balans op te nemen en voor de terugbetaling een voorziening te treffen. Zodoende geldt ook binnen het ondernemerschap als uitgangspunt: wat gij niet wilt dat u geschiedt, doet dat ook uw schuldeiser niet.

Eline Lotter Homan is advocaat bij HBN Law op Aruba. www.hbnlaw.com

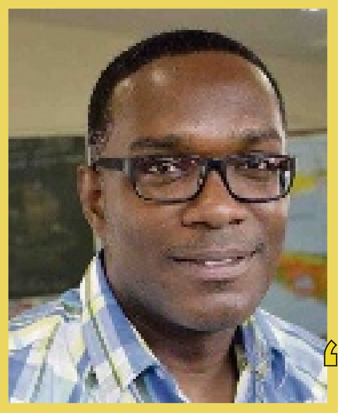

Work & Travel met Elton

Hoe meer hij reist, hoe meer hij van Curaçao gaat houden. Voorlopig is hij echter nog op wereldreis. Docent Aardrijkskunde Elton Sint Jago doet in de Ñapa maandelijks verslag van zijn belevenissen.

'B&B: Boedapest en Bratislava'

Na een verblijf van drie weken in Israël en Jordanië, ben ik terug in Europa! Boedapest, de hoofdstad van Hongarije, was de stad met de goedkoopste vluchten naar Tel Aviv, vandaar de keuze. Ik verbleef er een paar dagen vóór en na mijn bezoek aan het Midden-Oosten.

Tekst: **Elton Sint Jago**

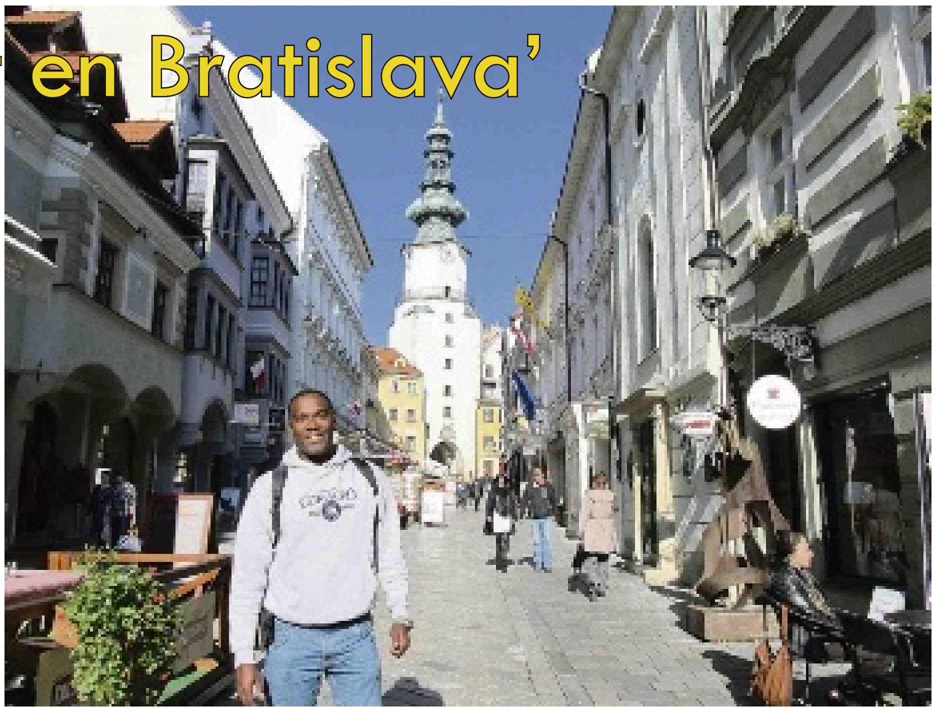

Michalskástraat en Michael's Poort in Bratislava.

Boedapest staat bekend als het 'Parijs van het Oosten' en stond al heel lang op mijn verlanglijstje vanwege een heleboel positieve verhalen die ik over de stad hoorde. En ja, ik werd niet teleurgesteld! Tot nu toe vind ik Boedapest één van de mooiste en leukste Europese hoofdsteden die ik ooit bezocht heb. De stad wordt gescheiden door de rivier de Donau en bestond oorspronkelijk uit twee steden: 'Boeda ten westen en Pest ten oosten van de Donau'. Grote delen van de stad staan op de Werelderfgoedlijst van de Unesco.

Zoals gebruikelijk, kocht ik een stadskaart en ging op pad! De stad heeft een oud, maar goed werkend en goedkoop metronetwerk. Metro's vind ik altijd de fijnste manier om mee te reizen in grote steden. Boedapest is een gezellige, goedkope en interessante stad. Hij is rijk aan geschiedenis; van het Ottomaanse Rijk tot het Oostenrijks-Hongaarse Rijk en de Duitse nazi-bezetting. Daardoor vond ik mijn bezoek aan het Hongaars Nationaal Museum erg leerzaam. Het museum vond ik best indrukwekkend van binnen. Het fijne was dat je in chronologische volgorde door de zalen heen moest lopen en elke zaal ging over een bepaalde periode.

Prachtig vond ik de Széchenyi Thermische baden, gebouwd in neo-barokke architectuur zo'n 100 jaar geleden. Het complex bestaat uit drie openluchtbaden en het warmste is rond de 38 graden Celsius. Heerlijk om te relaxen na een lange dag door de stad gelopen te hebben! De stad kent diverse bruggen, maar de oudste van allemaal, de Széchenyi-brug, vond ik veruit de mooiste. Wanneer je de brug oversteekt richting Boeda, dan zie je de Kasteelheuvel recht voor je met de enorme Nationale Galerie. Vanaf de top genoot ik van een schitterend uitzicht over de stad en van het in Gotische stijl gebouwde Parlementsgebouw. De Matthiaskerk vond ik mooi, heel apart gebouwd met daken vol gekleurde tegels.

Boedapest kent ook een 'vrijheidsbeeld'. Dit staat op de top van de Gellért-heuvel. Na even flink klimmen kom je bij de top. Het werd gebouwd ter herdenking van allen die voor de Hongaarse onafhankelijkheid en vrijheid gestreden hebben en bestaat uit een vrouw die met beide handen een groot blad omhoog houdt. Eenmaal weer beneden ging ik wandelen door de 'Nagycsarnok markt', bestaande uit een grote hal waar ze van alles en nog wat verkopen. Ik kon Boedapest niet verlaten zonder een heerlijke 'goulash' te proeven, een traditioneel Hongaars gerecht bestaande uit gekruide vleesstoofpot of soep met groenten en/of noedels.

Helemaal ongepland besloot ik om ook Bratislava te bezoeken, twee nachten. De bedoeling was om direct door te gaan naar een andere bestemming, maar ik dacht: "Waarom niet? Ik ben nu eenmaal in de buurt!" Ik wist helemaal niet wat ik ervan moest verwachten. Ik nam de internationale trein en kwam na 2,5 uur aan in de hoofdstad van Slowakije. Bij aankomst was het een beetje regenachtig en laat in de middag, dus veel kon ik niet doen. De volgende dagen was het mooi weer.

Het fijne van Bratislava vond ik, dat het centrum niet zo groot is. Het is compact en gemakkelijk om doorheen te wandelen en om het historische centrum met al zijn pleinen en kleurrijke monumenten te verkennen. Vooral de Michalskástraat met zijn Michael's Poort en het Havlé Námplein bij het Nationaal Theater vond ik mooi. Een wandeling langs de oever van de Donau-rivier is ook de moeite waard. Een looppad brengt je vanuit het oude gedeelte naar het nieuwe deel van het centrum. Een 'must' is het Bratislava Kasteel dat op een heuvel staat met een uitstekend zicht over de rest van de stad, de Donau en de SNP-brug met zijn UFO op de top. Het kasteel werd meer dan duizend jaar geleden gebouwd maar werd begin 19e eeuw door Napoleon verwoest. Het bleef een ruïne tot de jaren 50, toen de reconstructie ervan begon. Tegenwoordig is het Historisch Museum hier gevestigd en het is interessant om te bezoeken!

Dat was het weer voor deze keer. Ik reis nu door richting het noorden!

Thermische baden in Boedapest.

De brug over de Donau.